

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

25^e JAARGANG

WOENSDAG 31 JANUARI 1940

No. 1257

COMMISSIE VAN REDACTIE:

P. Lieftinck; N. J. Polak; J. Tinbergen;

H. M. H. A. van der Valk; F. de Vries.

M. F. J. Cool — Secretaris van de Redactie.

Redactie-adres: Pieter de Hoofweg 122, Rotterdam.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties voorpagina f 0,50 per regel. Andere pagina's f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 16,—. Abonnementsprijs Economisch-Statistisch Maandbericht f 5,— per jaar. Beide organen samen f 20,— per jaar. Buitenland en Koloniën resp. f 18,—, f 6,— en f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad en het Maandbericht gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties.

BERICHT.

Door onvoorziene omstandigheden zal het Economisch-Statistisch Maandbericht in plaats van ultimo Januari begin Februari verschijnen. Redactie E.-S.M.

INHOUD

	Blz.
De bedreigde bedrijfstelling door <i>C. J. P. Zaalberg</i> ..	76
Verzekering van gebouwen tegen oorlogsmolest door <i>Mr. R. J. H. Patijn</i>	77
Herwaardeering van den goudvoorraad, Egalisatiefonds en monetaire politiek door <i>Dr. H. M. H. A. van der Valk</i>	78
De herwaardeering van den goudvoorraad.....	80
De buitenlandsche handel van Amerika gedurende den oorlog door <i>Dr. F. Pinner</i>	81
De suikerhandel in 1939 door <i>A. W. Volz</i>	83
AANTEKENINGEN:	
De behartiging van de Nederlandsche financiële belangen in het buitenland.....	86
De Nederlandsche kapitaalmarkt in 1939	87
ONTVANGEN BOEKEN.	89
Statistieken:	
Verkorte opgave der Groothandelsprijzen	89
Geldkoersen-Wisselkoersen-Banksiaten	89, 90

GELD-, KAPITAAL- EN WISSELMARKT.

Op de wisselmarkt was de Gulden in de verslagweek over het algemeen aangeboden. Het Egalisatiefonds, dat geruimen tijd het verloop van de markt vrij lijdelijk had kunnen aanzien, heeft op ruimer schaal dan in den laatsten tijd het geval was, moeten intervernieeren. Vooral was dit het geval na de aankondiging van de herwaardeering van den goudvoorraad. In het buitenland heeft dit blijkbaar eenig misverstand gewekt, een misverstand, dat overigens beperkt moet zijn gebleven tot leeken, want voor hen, die ook maar eenigermate „nourri dans le sérail” zijn, moest eendeels de aankondiging van het plan niet onverwacht komen, terwijl anderzijds vaststaat, dat de positie van den Gulden door de operatie niet in het minst kan worden aangetast. De mogelijkheid, dat via een inflationistisch effect op het inheemsche prijspeil op den duur ook de betalingsbalans zou kunnen worden beïnvloed, is een gevolgtrekking, die eenige zetten diep ligt en die de wisselmarkt dus zeker niet op het eerste gezicht trekt. Hoe dit zij, er was eenig aanbod van Gulden en het Egalisatiefonds heeft, zoals gezegd, moeten ingrijpen om den plafondkoers voor Dollars op 1.88% vast te houden.

De flauwe houding voor Gulden ging parallel met een steeds beter wordende stemming voor Ponden. De „buitenkoers” nadert meer en meer den „binnenkoers” en het écart is thans weer tot een minimum gereduceerd. Eenerzijds wordt het aanbod van Ponden zeker beperkt door het nauwer aanhalen van de mazen in het restrictienet, en anderzijds moet nu eenmaal de bestaande opzet van de deviezenregeling er onvermijdelijk toe leiden, dat er vraag komt voor Ponden, zoodra de koers in het buitenland lager komt dan de officieele noteringen te Londen.

Van de overige valuta's waren Belga's aan den vasten kant. Ook voor goud bestond goede vraag, evenals voor Dollar-bankpapier, waarvan de notering overigens niet veel veranderde.

De geldmarkt toonde een aanmerkelijk betere stemming na de aankondiging van het herwaardeeringswetsontwerp. Nadat de laatste toewijzing op schatkistpapier nog noteringen had gebracht, die boven de markt lagen, is sedertdien een scherpe daling ingetreden. Terwijl de invloed op de wisselkoersen ongetwijfeld van voorbijgaanden aard zal blijken, is dat bij het effect op de geldmarkt zeker niet het geval. Daar moet men zich wellicht op een verdere afbrokkeling der rentekoersen voorbereiden.

De beleggingsmarkt was over het algemeen gunstig gestemd, verschillende afdelingen gaven hogere koersen te zien. Terwijl het in de vorige week vooral Staatsfondsen waren, die omhoog gingen, volgden nu ook gemeente- en provincie-obligatiën:

DE BEDREIGDE BEDRIJFSTELLING.

Registratie van het bedrijfsleven.

Tot de voor een buitenstaander nog onbegrijpelijke voornemens van een onder hoge overdruk en zware zorgen werkende Regering, behoort het plan om in 1940 niet de tweede Nederlandse bedrijfstelling te houden.

Deze voor de kennis van de economische verschijnselen zo onmisbare boekhouding is nooit een troetelkind van de Regering geweest. In 1920 is het betrokken wetsontwerp zodanig mishandeld, dat het wetje niet geboren kon worden. In 1930 zijn wederom de nodige pogingen gedaan om de geboorte van een jongere zuster te verhinderen, doch de levensvatbaarheid van het wicht bleek eindelijk daartegen bestand. Veel gejuich van buiten het gezin drong evenwel in de kraamkamer nog niet door.

Nu gaan er weer stemmen op om met het oog op de kosten maar tot het één-kind-stelsel te besluiten. Het enige kind is zo rijk aan capaciteiten gebleken, dat het gezin daar voorlopig nog rijk genoeg mee is. Doch dit soort kinderen veroudert snel.

Wie actief met het bedrijfsleven meegedeeld heeft in de decennia van groeiende organisatie in het bedrijfsleven en in de overheid, heeft talloze malen het tekort gevoeld aan een overzichtelijke registratuur van de economische feiten. Sterker is dit gevoeld bij het door crisishood en oorlogsomstandigheden gedwongen overgaan tot snel en diep ingrijpen in het bedrijfsleven. Het sterkst deed dat gemis zich voelen in 1914, toen, in sterke tegenstelling met 1939, slechts zeer schaarse gegevens bestonden over aard, omvang en betekenis van nijverheid, landbouw en handel.

In 1912 heeft de Directie van den Arbeid zich verdienstelijk gemaakt door uit zijn kaartregister een statistiek samen te stellen van de onder de Veiligheidswet vallende fabrieken en werkplaatsen. Dit is lang de enige bron van kennis geweest over onze industriële ontwikkeling naast de statistieken van de Rijksverzekeringsbank. Meer dan een naar bedrijfssoorten gesorteerde opgave der ondernemingen, ingedeeld naar het aantal arbeiders en het totaal der arbeiders, gaven die statistieken niet.

In 1917 is op primitieve wijze een even dure als onvolledige productiestatistiek samengesteld om althans enig inzicht te krijgen in onze industriële capaciteiten.

Ook de moderne in- en uitvoerstatistiek dateert uit die periode van beginnend besef van de behoefte aan een economische bevolkingsboekhouding. Dit werd destijds nog zo weinig als een algemeen belang beschouwd, dat de handel zelf met de kosten belast werd in de vorm van een statistiekrecht, dat veiligheidshalve zo hoog gesteld werd, dat slechts een klein deel ervan voor de statistiek gebruikt wordt en de rest in de „algemene middelen” zijn diensten bewijst. (Ik had bijna geschreven „verdwijnt”).

Bij stukjes en beetjes is een statistiek van productie en verbruik gegroeid, die, toen hij er eenmaal was, een dankbaar gebruik heeft gevonden.

De noodzakelijkheid van een goede statistische voorlichting.

Door velen met een leidende taak in overheid of bedrijf is de onmisbaarheid van economische statistieken eerst beseft, toen de „buitengewone omstandigheden” meer en meer permanent gingen worden. Toen moesten te laat en onvoldoende voorbereid bij menige maatregel met kunst- en vliegwerk incidentele tellingen worden gehouden. De ontwerper van het z.g. Plan-Westhoff moest constateren, dat de oppervlakte woeste grond steeds met een onjuist cijfer in de officiële landbouwstatistiek was aangegeven.

Nu worden kippen en eieren, biggen en kalveren enz. zorgvuldig geteld, ingedeeld naar kwaliteit, leef-

tijd en gewicht. Wij hebben vollediger statistieken van die wezens dan van de werklozen, de werkenden, de gebrekkigen, de misdadigen, de afgestudeerden enz.

Verbazing kan dit slechts wekken bij hen, die niet uit ervaring weten, hoe groot ook op dit gebied de macht van de onkunde is. De a-statistische bestuursambtenaren vonden vroeger helaas veel steun in industriële kringen, waar toen het nut van deze boekhouding nog niet werd beseft.

Aan eenzelfde gebrek aan inzicht dreigt ook nu de Bedrijfstelling, die de waarde van de Volkstelling enorm kan doen stijgen, weer ten prooi te vallen. De harde noodzaak om op alle uitgaven, zo oude als nieuwe, te bezuinigen wat mogelijk is, spreekt hier natuurlijk een ernstig woord mee. Toch leidt die overweging mij niet tot een verdediging van afstel of uitstel.

Uit te weiden over het nut van een bedrijfstelling ook voor de overheden van land, provincie en gemeente moest overbodig zijn, nadat voor 1930 de tegenstand werd overwonnen en daarna op allerlei wijzen en voor allerlei doeleinden van de uitkomsten is gebruik gemaakt.

Periodieke bedrijfstellingen onafwijsbare noodzaak.

Die uitkomsten zijn nog maar van betrekkelijke waarde, doordat nog slechts één momentopneming is gedaan en juist de dynamiek van het bedrijfsleven erdoor in beeld gebracht moet worden, wat slechts door periodieke tellingen kan geschieden.

Er is in de jaren tussen 1931 en 1940 zo ontzettend veel veranderd in de Nederlandse bedrijven, dat een langer gebruik van de Bedrijfstelling 1930 tot grote fouten kan leiden. Er kan bezwaarlijk ooit groter behoefte bestaan aan recente gegevens dan nu. Ook voor de toekomst zal het van grote waarde zijn de ontwikkeling van het bedrijfsleven in het verleden uit statistieken met gelijke tussenpozen te kunnen bestuderen.

Dat in December 1940 de oorlog een grote invloed zal hebben op de bezetting en de productie van de bedrijven, mag geen reden zijn om die telling achterwege te laten of uit te stellen. Die toestand zal toch niet zijn een afwijking tussen twee tijdvakken van „normale” bedrijvigheid, doch punt van uitgang voor een dan nog geheel onzekere nieuwe fase in ons bedrijfsleven. Wijs beleid zou het geweest zijn in de jaren van voortdurende snelle wijzigingen meer momentopnemingen te doen.

Het streven naar versterkte industrialisatie, het maken van streekplannen, de vakopleiding, het verkeerswezen, de volkshuisvesting, marktstudies en tal van andere maatschappelijke categorieën verkeren in sterker activiteit dan ooit te voren en vergroten de behoefte aan kennis van het bedrijfsleven in zijn nooit rustende ontwikkeling.

Wij achten het daarom van groot algemeen belang, dat wat in 1930 eindelijk is begonnen, met kracht, kennis en beleid wordt voortgezet.

Overwegingen van militair-strategische aard kunnen achterwege blijven, want vóór de uitkomsten rijp voor publicatie zullen zijn, verstrijken nog enkele jaren en desnoods kan de Regering die uitkomsten voorlopig voor eigen gebruik achterhouden.

Nederland heeft, wat zijn economische statistieken betreft, lang een droevig figuur gemaakt in de rij der naties. Wanneer eenmaal versterkte internationale samenwerking op economisch gebied zal zijn ontstaan, kan het niet op tafel leggen van recente betrouwbare statistieken grote nadelen aan ons land bezorgen.

C. J. P. ZAALBERG.

VERZEKERING VAN GEBOUWEN TEGEN OORLOGSMOLEST.

Er zijn slechts weinig Nederlanders, die niet vurig hopen, dat ons land buiten den oorlog zal blijven; maar niemand kan ontkennen, dat wij, ook als de meest strikte neutraliteit wordt betracht, gedwongen kunnen worden een poging tot geweldadige bezetting van ons land met de wapenen te keeren. Onder de verschrikkingen, welke ons in dat geval bedreigen, neemt een niet geringe plaats in de te verwachten schade aan huizen en andere gebouwen. Ziet men, wat er van Warschau is geworden en wat thans de ongelukkige Finsche steden en dorpen hebben te doorstaan, dan kan men zich weinig illusies maken omtrent hetgeen ons in dit opzicht zou wachten.

De Vereeniging „Molest-Risico”, aangesloten bij Centraal Beheer, heeft de gelegenheid geopend bezittingen tegen molestrisico te verzekeren. De door deze instelling geschapen regeling beantwoordt aan alle eischen, welke men aan een vrijwillige onderlinge verzekering van dezen aard kan stellen; het bereikbare is bereikt, doch het bereikbare is onbevredigend.

Het ligt niet in de bedoeling, de zwakke punten in het molestrisico van Centraal Beheer naar voren te brengen. Zoolang er niets beters is, heeft het geen zin, het bestaande in discredit te brengen. Maar kan er niet iets beters worden tot stand gebracht?

De Staat is reeds opgetreden als verzekeraar van schepen tegen molestrisico. Op een eenvoudige en weinig kostbare wijze zou een verplichte verzekering van alle gebouwen door den Staat zijn in het leven te roepen door als basis daarvan aan te nemen de grondbelasting op gebouwde eigendommen.

De belastbare opbrengst voor deze eigendommen bedroeg in 1937 — het laatste jaar, waarover gegevens zijn gepubliceerd — bijna f 406 millioen. Vermenigvuldigt men dit cijfer met 25, dan komt men voor alle in de grondbelasting aangeslagen gebouwen tot een kapitaalwaarde van p.l.m. f 10 milliard.

Behalve de huiseigenaren loopen de hypotheekhouders in geval van oorlog een belangrijk risico. Hoeveel hypotheek op gebouwde eigendommen uitstaat, is niet bekend. Ongetwijfeld echter is dit bedrag op f 1 milliard te laag geschat: vermoedelijk zal een bedrag van f 2 milliard den feitelijken toestand dichter benaderen.

Er staan dus, wat niemand zal hebben betwijfeld, zeer groote geldelijke belangen op het spel. Men mag op grond van elders opgedane ervaring aannemen, dat in geval van oorlog de aan gebouwen toegebrachte schade in de gemeenten, die in of nabij de gevechtslinie komen te liggen, zeer groot is, doch dat deze in verhouding tot de waarde der gebouwen in het geheele land meevalt. Waaruit volgt, dat voor volledige dekking van dit risico met een lage premie kan worden volstaan, *mits alle gebouwen op gelijken voet in de verzekering worden betrokken.*

De wet kan daartoe verplichten. Weliswaar draagt het molestrisico voor bepaalde gedeelten van ons land een veel dreigender karakter dan voor andere, doch het is geenszins onbillijk te achten, dat de offers, die voor de verdediging van het Vaderland onvermijdelijk zijn, zooveel mogelijk gebracht worden door allen gezamenlijk en dat zij, die het groote voorrecht zouden hebben ver van het oorlogstooneel verwijderd te blijven, mede een — in dit geval trouwens zeer gering — geldelijk offer zouden hebben te brengen ten behoeve van hen, wier woonsteden en bezittingen in de eerste plaats bloot staan aan verwoesting door bombardementen en luchtaanvallen. Zoo ooit het „Draagt elkanders lasten” moreele plicht is, dan zeker wanneer ons volk de ramp van den oorlog mocht treffen. Bovendien heeft in dat geval niemand, waar ook woonachtig, de zekerheid, dat zijn huis gespaard zal blijven. In den wereldoorlog werden in het rustige en afgelegen stadje Zierikzee eenige huizen ernstig

beschadigd door bommen uit een verdwaald vliegtuig. Hoeveel meer gevaar zou er bij de moderne ontwikkeling van het luchtwapen bestaan ook voor streken ver van het gevechtsfront, indien Nederland zelf in oorlog was.

Een rechtsgrond voor een bij de wet voorgeschreven verplichte verzekering met gelijke premie voor alle gebouwen ontbreekt stellig niet. En deze zou op zeer eenvoudige en weinig kostbare wijze zijn te organiseren.

De wet stelle een Gebouwen-Molestfonds in, dat in wezen niet anders zou zijn dan een rekening in de boeken der Generale Thesaurie. In dat Fonds worden verzekerd alle aangeslagenen in de grondbelasting voor zooveel betreft de gebouwde eigendommen, en wel tot het 25voud van de voor de belasting geldende belastbare opbrengst, waarvan uit den aard der zaak het bedrag reeds vast staat.

De premie ware te heffen in den vorm van een kleinen toeslag op den aanslag in die belasting. Voor de opbrengst der premie zou het Fonds zijn goed te schrijven, terwijl na den oorlog de schade in verhouding tot het verzekerd bedrag zou zijn te vergoeden. Op deze wijze zouden de administratiekosten tot een minimum worden beperkt, practisch gesproken nihil zijn. Alléén de schaderegeling na den oorlog zou voor éénmaal werk en mitsdien kosten met zich brengen.

Mocht Nederland in den thans buiten onze grenzen woedenden oorlog worden betrokken, dan zal bij het eindigen daarvan waarschijnlijk nog niet genoeg in het Fonds gestort zijn om de schade te dekken. Bezwaar tegen de voorgestelde regeling levert dit niet op: de Staat kan na den vrede voortgaan met het heffen van de premie totdat de schuld, waarmede het Fonds tegenover 's Rijks schatkist zou zijn gedebiteerd, vereffend is. De Staat behoeft aan deze verzekering niet tekort te komen en dit moet ook niet.

Blijven wij buiten den oorlog, zoodat er geen molestschaade van beteekenis valt te dekken, dan ware het actief van het Fonds te storten in het Leeningfonds.

Uit den aard der zaak ontbreken de noodige statistische gegevens om het bedrag der premie op te gronden; dit zou aanvankelijk een hypothetisch karakter dragen. Na den vrede echter, zoodra n.l. het totaal der te dekken schade bekend is, kan de premie, zoo noodig herzien en geregeld worden in verband met het aantal jaren, waarin delging van de schuld wenschelijk zal voorkomen.

Door de Vereeniging „Molest-Risico” van Centraal Beheer zijn voor drie verschillende gevarenklassen de premies in oorlogstijd bepaald op resp. f 0.20, f 0.30 en f 0.35 per f 1000 verzekerd bedrag. De indeeling in klassen houdt daarbij geen verband met de ligging van de verzekerde objecten, doch hangt af van den aard van het gebouw (woonhuis, winkel, fabriek). Bij een door den Staat georganiseerde verplichte verzekering zou met een eenheidspremie (bijv. van f 0.25 of f 0.30 per f 1000) kunnen worden volstaan, aangezien daarbij selectie van risico's zou zijn uitgesloten.

De hypotheekhouders hebben in den regel een bijna even groot belang bij de verzekering van gebouwen tegen oorlogsmolest als de eigenaren. Er pleit daarom veel voor, dezen laatsten het recht te geven een deel der premie in mindering te brengen van de door hen te betalen hypotheekrente. Theoretisch zou dit deel evenredig moeten zijn aan de verhouding, waarin de hypotheek staat tot de waarde van het gebouw onder aftrek van den grond. Een dergelijke regeling zou echter aanleiding geven tot geharrewar tusschen debiteur en crediteur; dit zou zijn te vermijden, ware het alleen omdat het bijna altijd zou gaan om geldelijke bedragen van zoo weinig beteekenis, dat de sop de kool niet waard zou zijn. Het schijnt verstandig hier den knoop door te hakken en de helft der premie ten laste van den hypotheekhouder te brengen. Een hypotheecaire crediteur, die zijn belang begrijpt,

zal 'dankbaar' zijn, indien hij door het betalen van een geringe premie het gevaar kan afwenden, dat hij na den oorlog een vordering heeft, waarvan de debiteur geruineerd en het onderpand vernield is.

Vraagt men zich af, of een regeling, als hier gedacht, een in alle opzichten goed afgerond systeem van molestverzekering zou opleveren, dan luidt het antwoord ontkennend. Een onmiskenbaar bezwaar ligt in het feit, dat de belastbare opbrengst voor de grondbelasting, gebouwde eigendommen, meer dan 40 jaren geleden is geschat. In vele gevallen zal dan ook de tegenwoordige waarde van een gebouw niet meer overeenkomen met het 25voud van de indertijd getaxeerde opbrengst. Er valt echter niet aan te denken de invoering van een verplichte molestverzekering te doen voorafgaan door een nieuwe schatting van alle gebouwen, wat veel geld en jaren tijds zou vorderen. Men zal deze onvolkomenheid van het stelsel op den koop toe moeten nemen. In ieder geval zal degeen, wiens huis, winkel, fabriek, kantoor enz. in den oorlog vernield of ernstig beschadigd wordt, een zeer belangrijke tegemoetkoming genieten, indien hem de schade in evenredigheid tot het 25voud der belastbare opbrengst wordt vergoed.

Naast de verplichte verzekering van alle gebouwen in het Staatsfonds zou voor de vrijwillige molestverzekering een ruim arbeidsveld overblijven. Vooreerst kan hij, die het oorlogsrisico voor zijn gebouwen onvoldoende verzekerd acht, voor de meerdere waarde een vrijwillige verzekering sluiten. Bovendien zouden machinerieën, voorraden, veestapels, gewassen en inboedels niet in het Staatsfonds verzekerd zijn, terwijl de mogelijkheid nu reeds open staat en open zou blijven, deze objecten bij de Molest-Risico Vereeniging van Centraal Beheer onder te brengen.

* * *

Opzettelijk is in het bovenstaande, om de aandacht op het grondkenbeeld te concentreren, met vermindering van details, slechts een schets van de aanbevolen regeling gegeven. Nadere uitwerking zal echter, naar het voorkomt, geen groote moeilijkheden bieden.

Samengevat, komt de in overweging gegeven regeling op het volgende neer:

1. Bij de wet wordt ingesteld een Gebouwen-Molestfonds.
2. In dit Fonds zijn verzekerd alle gebouwen, die in de grondbelasting zijn aangeslagen, en wel tot het 25voud van de belastbare opbrengst.
3. Na het tot stand komen van den vrede in den thans gevoerden oorlog wordt uit het Fonds de schade, door oorlogsmolest aan gebouwen aangericht, vergoed in verhouding tot het verzekerd bedrag.
4. Jaarlijks wordt ten bate van het Fonds een premie betaald van *f* 0.25 (of *f* 0.30) per *f* 1000 verzekerd bedrag.
5. De premie wordt geïnd in den vorm van een toeslag op den aanslag in de Grondbelasting, gebouwde eigendommen, en overeenkomstig de regelen, geldende voor de invordering van die belasting.
6. De eigenaar heeft het recht de helft per premie in mindering te brengen van de hypotheekrente.
7. Indien bij de afwikkeling van de schade het Fonds ontoereikend blijkt, wordt de premieheffing voortgezet, totdat het volle bedrag der uitgekeerde schade is aangezuiverd.
8. Blijkt het Fonds, na aan zijn verplichtingen te hebben voldaan, een overschot op te leveren, dan wordt dit in het Leeningfonds gestort.

R. J. H. PATIJN.

's-Gravenhage, 16 Januari 1940.

HERWAARDEERING VAN DEN GOUDVOORRAAD, EGALISATIEFONDS EN MONETAIRE POLITIEK.

Het wetsontwerp inzake de herwaardeering van den goudvoorraad van De Nederlandsche Bank kan uit verschillende gezichtspunten worden bezien. Wij noemen als de voornaamste:

- 1o. het voortbestaan van het Egalisatiefonds,
- 2o. de monetaire politiek,
- 3o. de beteekenis voor de geldmarkt,
- 4o. het vraagstuk van inflatie,
- 5o. de besteding van de winst, voortvloeiende uit de herwaardeering.

In het hiernavolgende zullen wij ons tot de eerste twee punten beperken. Alvorens daarop nader in te gaan, mogen vooraf enkele opmerkingen worden gemaakt over den omvang en de verdeling van de winst, voortvloeiende uit de herwaardeering van den goudvoorraad.

Omvang en verdeling van de winst.

Het behoeft geen nader betoog, dat de werkelijke winst alleen gemaakt wordt op den te herwaardeeren goudvoorraad ten tijde van het verlaten van den gouden standaard. Het daarna aan De Nederlandsche Bank toegevoelde goud werd haar weliswaar door het Egalisatiefonds tegen den ouden goudprijs overgedragen, maar het Fonds had dit goud zelf tegen den toen geldenden marktprijs gekocht. Een deel van dit goud zal tegen een hooger prijs dan den nieuwen officieelen goudprijs (deze bedraagt bij een depreciatie van 18 pCt. *f* 2.009 tegen vroeger *f* 1.647.5 per kg fijn), een deel ook tegen een lageren prijs gekocht zijn. Of het Egalisatiefonds bij den thans vastgestelden nieuwen goudprijs een winst heeft gemaakt, meenen wij te moeten betwijfelen. Daartegenover staat echter, dat de winst uit de transacties op de buitenlandsche wisselmarkt in de 3½ jaar van zijn bestaan niet onaanzienlijk geweest zullen zijn. De Memorie van Toelichting tot het betreffende wetsontwerp wijst er op, dat, afgezien van het fictieve verlies uit de goudoverdrachten aan De Nederlandsche Bank, de rekening van dit fonds een batig saldo aanwijst.

De voorgestelde verdeling van de winst na herwaardeering moet volgens de gegevens van de Memorie van Toelichting als volgt plaats vinden:

Winst op den totalen goudvoorraad ¹⁾	<i>f</i> 221 miljoen
Fictieve winst, welke aan het Egalisatiefonds wordt uitgekeerd	„ 75 „
Winst op den goudvoorraad op het tijdstip van de depreciatie ²⁾	<i>f</i> 146 miljoen
Uitkeering aan De Nederlandsche Bank wegens het verlies op de Pondenportefeuille	ruim „ 29 „
Uitkeering aan het Leeningfonds	ruim <i>f</i> 116 miljoen

Geen opheffing van het Egalisatiefonds.

Bij de oprichting van het Egalisatiefonds is wel het argument gebruikt, dat dit fonds diende om de boekverliezen over te nemen, daar de centrale bank, zoolang de nieuwe goudwaarde van de valuta nog niet is vastgesteld, den goudvoorraad tegen den ouden goudprijs waardeert, zoodat zij bij aankoop van goud tegen den nieuwen marktprijs aanzienlijke verliezen zou lijden, hetgeen haar positie zou verzwakken.

Dit argument voor de oprichting van het Egalisatiefonds hebben wij niet steekhoudend geacht, omdat het boekhoudkundig mogelijk is, dit zuiver technische

¹⁾ Deze goudvoorraad bedroeg per 2 Jan. *f* 1.013.548.443,97.

²⁾ De goudvoorraad bedroeg volgens den weekstaat van 28 Sept. 1936 *f* 669.840.031,58.

bezwaar uit den weg te ruimen. Het feit, dat met de herwaardeering van den goudvoorraad het Egalisatiefonds blijft bestaan, wijst erop, dat een geheel andere reden voor de oprichting van het Egalisatiefonds heeft gegolden. In onze studie over het Engelsche en Nederlandsche Egalisatiefonds³⁾, welke aan het begin van deze week is verschenen, hebben wij als essentiële reden voor de oprichting van deze fondsen genoemd, dat daarmede de uitvoering van de monetaire politiek van de centrale bank aan de Regeering is overgedragen.

De monetaire politiek.

De Regeering erkent in de M. v. T., dat op een herstel van den gouden standaard en een definitieve stabilisatie van de nationale munten binnen betrekkelijk korten tijd niet valt te rekenen. Er is thans ook geen sprake van een wettelijke stabilisatie; het karakter van de zwevende valuta wordt aan de voorgestelde regeling niet ontnomen.

De vraag rijst, of men wel van een zwevende valuta in den strikten zin van het woord kan spreken. Dit begrip zou een nadere omschrijving vereischen. Want ook onder den gouden standaard „zweefde” de Gulden tusschen het goudinvoerpunt en het gouduitvoerpunt. Deze marge bedroeg toen ongeveer één procent. Sedert het loslaten van den gouden standaard heeft de Gulden gezweefd tusschen een depreciatiepercentage van ongeveer 18 en ongeveer 22, d.w.z. met een marge van ongeveer vijf procent. Uit het onderste gedeelte van bijgaande grafiek blijkt dit zeer duidelijk⁴⁾.

In de reeds genoemde publicatie hebben wij er op gewezen, dat de monetaire autoriteiten in Nederland bewust of onbewust — dat is niet bekend, voegden

³⁾ „Egalisatiefondsen en monetaire politiek in Engeland en Nederland” (Publicatie No. 30 van het Nederlandsch Economisch Instituut). Zie ook E.-S.B. van 24 Jan. jl., blz. 68 en 69.

⁴⁾ Deze grafiek is ontleend aan de genoemde publicatie. De goudvoorraad is in deze grafiek gehewaardeerd op den grondslag van een depreciatie van 20 pCt. Voor verdere bijzonderheden verwijzen wij naar genoemde publicatie, blz. 20 e.v.

wij er aan toe — een toestand handhaven tusschen het monetaire internationalisme en het monetaire nationalisme. Uit de Memorie van Toelichting meenen wij te mogen afleiden, dat de monetaire autoriteiten bewust deze monetaire politiek hebben gevoerd. Nederland kan zich, doordat het zijn valuta tot dusverre vrij stabiel heeft gehouden, onmiddellijk weer omschakelen in internationaal verband.

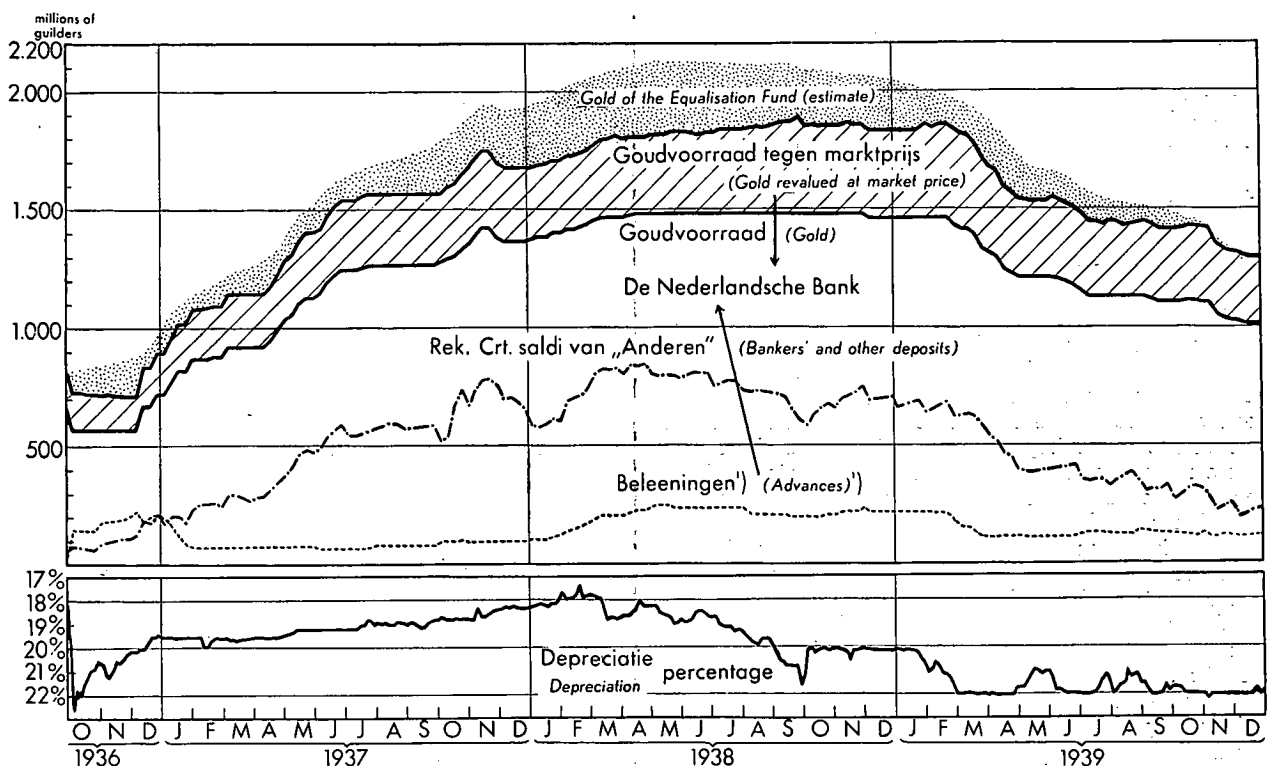
Het zweven van den Gulden is dus van geheel anderen aard geweest dan het zweven van het Pond Sterling en de valuta's van het Sterlingblok. De Gulden is na de depreciatie een *beperkt* zwevende valuta geweest, het Pond Sterling en vele andere valuta's waren tot voor kort *onbeperkt* zwevend. Deze begrippen betreffen niet alleen een verschil van naam, er ligt ook een principieel verschil in de monetaire politiek aan ten grondslag.

Uit de herwaardeering van den goudvoorraad valt af te leiden, dat een depreciatie van den Gulden van ten minste 18 pCt. als definitief wordt beschouwd. Indien dit inderdaad de bedoeling van de Regeering is, achten wij dezen maatregel in de huidige omstandigheden eenigszins voorbarig. Met het oog op het zich thans in opwaartsche richting bewegende prijsniveau, kan een situatie ontstaan, waarin een appreciatie van den Gulden gewenscht is.

Het voordeel van het huidige monetaire stelsel van ons land, in vergelijking met het stelsel van den gouden standaard, is juist zijn elasticiteit. En deze elasticiteit wordt door de voorgestelde herwaardeering, naar het schijnt, in één richting beperkt. Het komt ons voor, dat hiervoor geen aanleiding is. Evenals in het *begin* van het vorige decennium, tengevolge van de groote prijsdaling, een muntcorrectie door depreciatie gewenscht ware geweest, kan misschien in de toekomst een muntcorrectie door appreciatie een juiste politiek zijn. Dit vraagstuk kan in het kader van dit artikel niet nader worden uitgewerkt, omdat het met allerlei andere factoren (vooral met de prijs-, de budgetaire en de fiscale politiek) samenhangt.

De voordeelen, welke de Minister uit de herwaardeering hoopt te verkrijgen, kunnen o.i. voor een deel op andere wijze tot stand worden gebracht. Daarover in een volgend artikel.

v. d. V.

¹⁾ Alleen de beleeningen bij de Hoofdbank en met uitzondering van de beleeningen ten behoeve van Ned.-Indië.

DE HERWAARDEERING VAN DEN GOUDVOORRAAD.

(Het vraagstuk van den inflationistischen invloed.)

Een medewerker schrijft ons:

Herwaardeering en besteding boekwinst.

Ons land behoorde tot de laatsten, die nog niet waren overgegaan tot herwaardeering van den goudvoorraad. Toen men bij de loslating van den gouden standaard besloot de berekening van de waarde van het goudbezit der centrale bank onveranderd te laten, was dat zonder twijfel volkomen te motiveeren. Moeilijker werd het al, toen bij een depreciatiepercentage van om en nabij de 20 een omvangrijk surplus aan vraag naar Guldens boven aanbod van onze valuta ontstond, zoodat onze monetaire autoriteiten eenige jaren achtereen vrijwel onophoudelijk goud moesten opnemen om stijging van den Guldenkoers te voorkomen. Voor dat goud moest natuurlijk de „nieuwe prijs” worden betaald. Zolang het Egalisatiefonds uit eigen middelen de goudaankopen kon dekken, kon men de aankopen ook tegen den nieuwen prijs boeken. Zoodra het fonds echter „vol” was en een aanvang gemaakt werd met overdracht van goud aan de centrale bank, was het gevolg van de ongewijzigde balanswaardeering, dat het Egalisatiefonds boekverlies moest nemen om tegen den ouden prijs aan de circulatiebank te kunnen verkoopen. Aldus heeft eenigen tijd lang het fonds niet minder dan twee derden van zijn werkkapitaal in boekverlies geblokkeerd gezien met het resultaat, dat men tenslotte de verkoopen van goud moest stopzetten en moest overgaan tot beleening, hetgeen natuurlijk wel op de basis van den nieuwen prijs kon gebeuren.

Waarom heeft men zoo lang gewacht met de aanpassing van de balanswaardeering aan de realiteit? Het feit, dat men nog niet kon overgaan tot definitieve stabilisatie van de munt op een nieuwe goudbasis, kan in dat verband ten hoogste van formeele betekenis zijn geweest en niet den doorslag hebben gegeven. Immers, reeds gedurende geruimen tijd was het bij de Regeering in confesso, dat een appreciatie van den Gulden boven het peil, dat ongeveer 20 pCt. beneden de oude goudpariteit lag, vrijwel als uitgesloten was te beschouwen. Daarbij komt, dat herwaardeering op zichzelf in dit verband geenszins absolute binding beteekent, zoolang maar niet aan de daaruit voortspruitende boekwinst een definitieve bestemming wordt gegeven. Toen bijv. de Engelsche autoriteiten ertoe overgingen om de goudwaardeering op basis van de werkelijkheid te plaatsen, beteekende zulks, dat bij elke balanspublicatie opnieuw gewaardeerd werd tegen den dan geldenden prijs en dat systeem maakte schommeling van de waarde van de munt zeker niet onmogelijk.

De voornaamste reden, waarom men hier te lande zoo lang aan de fictie van den vroegeren goudprijs heeft vastgehouden, is waarschijnlijk deze geweest: dat men aan de herwaardeering als zuiver boekhoudkundige procedure, d.w.z. het constateeren van boekwinst zonder deze een bestemming te geven, terecht geen behoefte voelde en dat tot voor kort het kiezen van een bestemming voor de winst, die de eenige reële ratio voor het aannemen van een nieuwe basis der waardeering kon zijn, de Regeering en de centrale bank heeft afgeschrikt.

Eenerzijds moest uitteraard daarvoor het probleem: welk deel van de winst komt aan den Staat en welk deel aan De Nederlandsche Bank, worden opgelost — en dat vraagstuk bood ongetwijfeld mogelijkheden voor meeningsverschillen —, anderzijds brengt het toewijzen van een deel van de winst aan den Staat onvermijdelijk de creatie van circulatiemiddelen met zich, een proces, dat men zeker niet onder alle omstandigheden verantwoord achtte.

In dit verband zij eraan herinnerd, dat in Zwitserland wel destijds bij de depreciatie heel spoedig de goudwinst is geboekt, maar dat deze winst tot voor

enkele weken als onbesteede reserve was aangehouden, totdat men nu, onder den druk der omstandigheden, ertoe is overgegaan om de Regeering deze winst te doen aanwenden voor dekking van een deel der mobilisatiekosten. Ook de Engelsche Regeering, die, zooals bekend, verleden jaar tot herwaardeering overging, heeft niet den stap gedaan om de winst ook de facto te besteden; tot op den huidigen dag is dat nog niet geschied. Den weerstand, dien men blijkbaar hier te lande had te overwinnen om de monetaire consequenties van het „uitgeven” van de goudwinst te aanvaarden, heeft men derhalve ook in het buitenland gevoeld. En waar men hier in de boeking op zichzelf geen heil zag, heeft men het heele probleem onaangeroerd gelaten, totdat het moment kwam, dat men blijkbaar de nadeelen van het aanwenden van de winst niet meer vond opwegen tegen de voordeelen.

Het monetaire effect van den maatregel.

In principe kan natuurlijk over het monetaire effect van de herwaardeering geen verschil van meening bestaan. Het bedrag van f 116 miljoen, dat aan de schatkist ten goede komt, zal vrijwel onmiddellijk na aanneming van het ontwerp in circulatie worden gebracht. Maar ook het bedrag van rond f 30 miljoen, dat aan De Nederlandsche Bank komt, zal, althans voor een belangrijk deel, den geldomloop verruimen door belegging van de vergrootte reserves. De winst die aan het Egalisatiefonds ten goede komt zal naar aangenomen moet worden niet in het verkeer komen, doch worden aangewend tot aflossing van beleening van schatkistpapier door dit Fonds bij de centrale bank. Vast staat, dat er door de centrale bank geld geschapen wordt en dat de aldus gecreëerde middelen tot koopkrachtsuitoefening worden aangewend. In principe is er dus geen enkel verschil met het opnemen van voorschot door de schatkist bij de centrale bank of de uitgifte van muntbiljetten. In wezen is het effect van de transactie inflationistisch. Men kan deze stelling niet aantasten door hetgeen thans geschiedt te vergelijken met uitbreiding van den geldomloop door goudimporten in tijden van hetzij groote exportoverschotten — zooals ons land die in den vorigen oorlog heeft gekend — hetzij kapitaaltoevloeiing. Immers, ook het effect van zulk een uitbreiding van den geldomloop is inflationistisch, indien en voor zoover het gecreëerde geld koopend ter markt komt, hetgeen lang niet altijd het geval is, o.m. niet ingeval van kapitaalbeweging, die niet gepaard gaat met de facto investering van het geïmporteerde of gerepatrieerde kapitaal. Wordt het tegen goudimport nieuw geschapen geld wél koopkrachtig aangewend, dan is de inflationistische uitwerking niet te loochenen; in dit verband zij eraan herinnerd, dat één van de redenen, waarom in den vorigen oorlog geageerd werd tegen het toelaten van ongelimiteerden goudimport, juist gelegen was in het gevaar van „goudinflatie”.

Ook al realiseert men zich aldus de werkelijke strekking van de onderhavige transactie, dan wil dat geenszins zeggen, dat zij daarmee veroordeeld is. Door sommigen zal dit wellicht geschieden. Maar deze critici dienen hierbij te bedenken, dat volkomen hetzelfde effect, als thans wordt bereikt, op vele andere wijzen zou kunnen zijn tot stand gebracht, zonder dat men een oogenblik aan inflatie zou hebben gedacht. Indien de kapitaalafvloeiing, die één van de meest saillante verschijnselen op onze geld- en kapitaalmarkt is geweest, sedert de oorlogsdreiging in Europa begon, niet had plaats gevonden en de kapitaalbezitters in plaats van hun vermogen elders in een vluchthaven onder te brengen, hadden ingeschreven op de recente Staatsleening, dan zou dit tot gevolg hebben gehad, dat omvangrijke deposito's, die eenige jaren lang braak hebben gelegen, „geactiveerd” waren, hetgeen in wezen volkomen hetzelfde monetaire effect heeft als de creatie van circulatiemiddelen. En in dat geval zou zelfs de meest critische geest geen

woord van critiek hebben doen hooren. Het woord „inflatie” zou niet vernomen zijn, maar in wezen zou er niets anders zijn gebeurd dan hetgeen nu geschiedt!

Hetzelfde kan men zeggen ten aanzien van een andere mogelijkheid, n.l. dat de Regeering een gedwongen of semi-gedwongen leening had uitgegeven, waardoor bezitters van buitenlandsche beleggingen genoopt waren geweest een deel van hun uitheemsch bezit te liquideeren. Ook in dat geval zou de geldomloop evenredig zijn uitgebreid; weliswaar zou dan ook de goudvoorraad niet alleen naar boekwaarde, maar ook quantitatief zijn toegenomen; voor het interne monetaire effect is dat echter irrelevant.

Tenslotte moet men met betrekking tot dit punt bedenken, dat de uitgaven, die de Regeering ten deele uit de boekwinst gaat financieren, in elk geval gedaan moeten worden en dat mag worden aangenomen, dat op eenigerlei wijze de financiering daarvan toch geleid zou hebben tot uitbreiding van de circulatie. Reeds is het in de afgelopen maanden meermalen voorgekomen, dat de schatkist vrij omvangrijke posten schatkistpapier rechtstreeks bij de centrale bank moest onderbrengen. Monetair gezien, beteekent dit natuurlijk hetzelfde als de uitwerking van de herwaardeering. Ook de uitgifte van een lange leening, herbeleenbaar bij De Nederlandsche Bank — één van de attracties, waarmee in den vorigen oorlog leeningen werden geplaatst — heeft dezelfde strekking, indien en voor zoover althans zulk een beleening de facto plaats heeft. Tenslotte kan geconstateerd worden, dat het bedrag, waarom het hier gaat, t.w. maximum *f* 150 miljoen, in verhouding tot den totalen omvang van chartalen plus giralen geldomloop, maar van betrekkelijk geringe beteekenis is. Daarbij komt, dat in de laatste jaren de omvang der voor koopkrachtuitoefening beschikbare circulatiemiddelen te onzent sterk is afggenomen; eenerzijds door het oppotten van bankpapier op ruime schaal, anderzijds door afvloeiing van goud. Door deze beide factoren is in enkele jaren tijds rond 700 miljoen aan „potentiele koopkracht” uit de markt verdwenen.

Het effect op de geldmarkt.

De voornaamste beteekenis heeft de onderhavige maatregel o.i. voor de geldmarkt. Het lijkt ons zelfs waarschijnlijk, dat deze overweging voor de Regeering belangrijker is geweest dan de rechtstreeksche beteekenis voor de schatkist van de boekwinst van rond *f* 116 miljoen. Immers, de schaarschte op de geldmarkt was één van de grootste moeilijkheden, waarop in de afgelopen maanden de financiering van de schatkist stuitte. In dat opzicht was er een frappant verschil tusschen de situatie hier en in Engeland. Daar slaagde men er in een ongeveer vijfjarige leening tegen een rente van 2 pCt. onder te brengen, een conversietransactie, die in de eerste plaats de geldmarkt trof, aangezien de geconverteerde leening vrijwel geheel in handen van banken was. Een van de oorzaken, waardoor de situatie op onze geldmarkt zoo ongunstig afstak bij die te Londen, was natuurlijk de afvloeiing van rond *f* 400 miljoen goud, gepaard gaande met een evenredige inkrimping van de ter beschikking van de geldmarkt staande middelen, terwijl in Engeland de deviezencontrole afvloeiing van goud verhinderde.

Verruiming van de markt uit hoofde van deze transactie met rond *f* 150 miljoen is derhalve bij de heerschende verhoudingen van vitaal belang, temeer omdat, indien geen uitbreiding van de biljettencirculatie volgt — en als directe consequentie van den maatregel is dat niet te verwachten — het absorptievermogen van de geldmarkt aanmerkelijk meer zal toenemen dan juist met dit bedrag. Het is dan ook volkomen logisch, dat de noteeringen op de discountmarkt onmiddellijk hebben gereageerd, nadat kort tevoren bij de onderhandsche inschrijving op schatkistpapier nog toewijzing was geschied tegen noteeringen, die boven de markt lagen.

DE BUITENLANDSCHE HANDEL VAN AMERIKA GEDURENDE DEN OORLOG.

Is uitvoer voor de Vereenigde Staten vanuit conjunctureel oogpunt van belang?

De Minister van Handel Hopkins noemde aan het einde van het jaar de kans, dat de buitenlandsche handel van de Vereenigde Staten in 1940 een prikkel zou blijken te zijn voor de economische conjunctuur van het land, „uitermate onzeker”. Deze opvatting telt vrij veel aanhangers, zoowel in regeeringskringen als in het bedrijfsleven van de Vereenigde Staten. Tal van leiders der industrie hebben er de aandacht op gevestigd, dat de opgaande conjunctuur in hoofdzaak in het binnenland is ontstaan, terwijl anderen van meening zijn, dat een deel der bestellingen plaats had met het oog op eventueele grootere ologsbestellingen van het buitenland en dat een niet effectief worden van dergelijke bestellingen onder bepaalde omstandigheden voorraden nog belangrijk zou doen toenemen. De statistische onderzoeken bieden voorloopig nog geen houvast voor de steekhoudendheid van een dergelijke vrees. Gemeten naar het grootere volume van het bedrijfsleven, kunnen de voorraden niet buitensporig worden genoemd. Echter speelt bij de factoren, welke voor de ontwikkeling van het volume van het bedrijfsleven beslissend zijn, ook de buitenlandsche handel een rol. Zij, die de huidige verbetering van het bedrijfsleven in hoofdzaak aan binnenlandsche factoren toeschrijven, zullen, zooals vanzelf spreekt, slechts weinig beteekenis hechten aan den buitenlandschen handel. Anderen echter, die meenen, dat een belangrijk deel van de conjunctuurverbetering ontstaan is door de verwachting van een grooteren uitvoer door den oorlog, volgen de ontwikkeling van den buitenlandschen handel met te meer spanning. Sommigen van hen zijn over de tot dusverre bereikte resultaten lichtelijk teleurgesteld.

Onder deze omstandigheden wil het ons van belang voorkomen, de cijfers van den buitenlandschen handel van de Vereenigde Staten voor de eerste drie maanden van den oorlog iets grondiger te beschouwen, dan tot dusverre in de Amerikaansche pers is geschied. Drie maanden zijn natuurlijk vrij kort. Zij zijn niet voldoende om een definitief oordeel te vormen en de resultaten, welke thans verkrijgbaar zijn, zullen in tweeërlei opzicht afwijkingen vertoonen van het te verwachten normale verloop van het bedrijfsleven gedurende den oorlog. Eenerzijds waren waarschijnlijk in den aanvang bestellingen van beteekenis, die gedaan werden als gevolg van een paniek in die gebieden in het buitenland, welke door het uitbreken van den oorlog van hun buiten Amerika gevestigde leveranciers waren afgesneden of meenden te zijn afgesneden. Daar het verbruik aan eigen materiaal in de oorlogvoerende landen in den eersten tijd van den oorlog ten achter is gebleven bij de verwachtingen, is het mogelijk, dat de oorlogvoerende landen aan hun cliënten in het binnenland en in het buitenland ondanks de oorlogseconomie beter hebben kunnen leveren dan zij aanvankelijk meenden. Anderzijds zal de uitbreiding van de Engelsch—Fransche blokkade tot den Duitschen uitvoer naar gebieden overzee, vele landen bijna geheel afsnijden van leveranties uit Duitschland en hen in stijgende mate afhankelijk maken van daarvoor in de plaats tredende leveranties uit Amerika. Indien wij de resultaten van den buitenlandschen handel van Amerika voor de eerste drie maanden van den oorlog nagaan, dan moeten wij rekening houden met de twee zoeven genoemde gezichtspunten als beperkende elementen voor hun symptomatische beteekenis.

Een uitvoersurplus van \$ 186 miljoen in drie maanden.

Tot Mei 1939 bleef de Amerikaansche uitvoer nog beneden dien van het voorafgaande jaar, gedeeltelijk

zelfs in vrij sterke mate. In de eerste vijf maanden bedroeg de uitvoer uit de Vereenigde Staten \$ 1.18 milliard tegen \$ 1.36 milliard in 1938. In Juni kwam hierin een wijziging, eerst van geringen omvang. Pas in Augustus en daarna in nog sterkere mate gedurende de eerste drie maanden van den oorlog, begon de uitvoer van 1939 in een steeds sneller tempo dien van 1938 aanzienlijk te overtreffen, hetgeen blijkt uit de volgende tabel:

Uitvoer in miljoenen Dollars			
	1939	1938	1937
November.....	282,7	252,2	314,6
October.....	332,0	277,9	332,7
September.....	288,5	246,3	296,5
	903,2	776,4	943,8
Augustus.....	250,8	246,3	265,3
Juli.....	229,6	227,7	277,0
Juni.....	236,0	232,7	268,1
	716,4	706,7	810,4
September-November-stijging t.o.v. Juni-Augustus	+ 186,8	+ 69,7	+ 133,4
Invoer in miljoenen Dollars			
	1939	1938	1937
November.....	235,4	176,1	223,0
October.....	215,5	178,0	224,2
September.....	181,4	167,5	231,1
	632,3	521,6	678,3
Augustus.....	175,6	165,5	245,6
Juli.....	168,9	140,8	265,2
Juni.....	178,9	145,8	226,2
	523,4	452,1	737,0
September-November-stijging of daling t.o.v. Juni-Augustus	+ 108,9	+ 69,5	- 58,7
Uitvoeroverschot			
Nov.-Sept.....	270,9	254,8	265,5
Juni-Augustus ...	193,0	254,6	73,4

De toeneming van den uitvoer tot dusverre groeter dan in den oorlog 1914—1918.

Uit deze tabel blijkt, dat de toeneming van den uitvoer in de maanden September—November t.o.v. dien in Juni—Augustus in 1939 bijna \$ 120 miljoen groeter was dan in 1938 en bijna \$ 53 miljoen groeter dan in 1937, in welk jaar tusschen de beide vergeleken perioden de conjuncturomslag plaats had. Ook het actief van de handelsbalans en zijn toeneming t.o.v. het voorafgaande kwartaal waren in de drie maanden van den oorlog groeter dan in de vergeleken perioden van de beide voorafgaande jaren. De toeneming van den uitvoer bedroeg in de eerste drie maanden van den oorlog t.o.v. de periode Juni—Augustus afgerond 26 pCt. en tegenover de overeenkomstige drie maanden van het voorafgaande jaar afgerond 18 pCt. Deze aanzienlijke stijging geeft stellig een veel beter beeld dan de ontwikkeling van den uitvoer in de eerste drie maanden van den oorlog in 1914, waarin de Amerikaansche uitvoer t.o.v. de drie voorafgaande maanden zelfs van \$ 472.8 miljoen tot \$ 461.0 miljoen was gedaald. In den vorigen oorlog begon de uitvoer op een later tijdstip toe te nemen, terwijl het nog drie maanden duurde, alvorens hij een soortgelijke stijging vertoonde, als ditmaal reeds gedurende de eerste drie maanden van den oorlog. Het duurde destijds nog een jaar, tot de uitvoer t.o.v. den stand van voor den oorlog was verdubbeld.

De verdere ontwikkeling onzeker.

Of in het verloop van dezen oorlog de uitvoer uit de Vereenigde Staten in even steile mate zal oplopen als in den oorlog 1914—1918, dient te worden afgewacht. Het Engelsche Imperium is thans op een veel hooger niveau van zelfvoorziening gekomen (vooral wat graan, koper en minerale oliën be-

treft) dan in 1914. Terwijl Engeland destijds slechts 20 pCt. van zijn invoer uit de Dominions en zijn koloniën betrok, ontving het voor den huidige oorlog ongeveer 50 pCt. van hen. Bovendien kunnen de Geallieerden ditmaal een veel zuiniger en beter georganiseerde invoerpolitiek voeren, daar zij zich, indachtig aan de bekende groote materiaaleischen van een modernen oorlog, eerder en intensiever op een economische oorlogvoering hadden ingesteld. Slechts wanneer de huidige vrij kalme oorlog zich tot een veel levendiger oorlogvoering zal ontwikkelen en nog naar verdere oorlogstooneelen zal overslaan, zullen de eischen, aan de Amerikaansche productie te stellen, in dezelfde, of wellicht nog in grootere, mate stijgen dan in den vorigen oorlog.

Daarbij komt, dat een uitvoer van gemiddeld \$ 300 miljoen per maand of \$ 3.6 milliard per jaar, in het kader van de totale huidige Amerikaansche productie van ongeveer \$ 65—70 milliard, niet al te veel gewicht in de schaal legt. Intusschen is het opmerkelijk, dat het aandeel van de halffabrikaten en de fabrikaten in den grooteren uitvoer gedurende de eerste drie maanden van den oorlog inderdaad groeter was dan dat van de grondstoffen. Terwijl de uitvoer van grondstoffen t.o.v. de overeenkomstige maanden van het voorafgaande jaar slechts steeg van \$ 191.5 tot \$ 203.5 miljoen, steeg de uitvoer van halffabrikaten van \$ 114.5 tot \$ 186.6 miljoen en die van fabrikaten van \$ 356.8 tot 414.2 miljoen. Hieruit blijkt, dat bij de toegenomen uitvoer vrij groote deelen van het Amerikaansche bedrijfsleven betrokken zijn.

Op rekening van welke goederen komt de grootere uitvoer?

Nog duidelijker treedt het beeld van den buitenslandschen handel naar voren bij een onderzoek naar de verschillende producten, waarvan de uitvoer is gestegen, zooals de volgende tabel aantoont:

	In miljoenen Dollars		
	Sept.-Nov. 1939	Juni-Aug. 1939	Sept.-Nov. 1938
Kolen.....	27,4	17,8	15,0
IJzer en staal.....	85,4	65,4	53,5
Schrot.....	15,9	15,0	9,2
Minerale oliën.....	87,3	86,1	79,8
Katoen.....	113,3	22,7	69,5
Koper.....	22,9	21,0	22,9
Tabak.....	20,8	14,9	69,6
Machines voor de industrie.....	68,9	73,8	60,7
Industr.-chemicaliën	14,5	7,0	6,3

Het is opmerkelijk, dat van de grondstoffen katoen de grootste stijging te zien geeft, hoewel deze grondstof niet tot de oorlogsmaterialen van de eerste orde behoort. De toeneming van den uitvoer werd hier door het van kracht worden van de Engelsch—Amerikaansche ruilvereenkomst inzake katoen tegen rubber en door de Amerikaansche exportpremies op katoen bevorderd. De premies werden evenwel in den laatsten tijd van \$ 1.50 tot \$ 0.20 verlaagd. Het feit van de verlaging der premies toont reeds, dat de vraag naar katoen op de wereldmarkt steeg (ten deele als gevolg van werkelijke behoefte, ten deele omdat katoen in dezen oorlog dikwijls als bescherming tegen waardevermindering van het geld wordt opgeslagen). Deze vraag was eerst merkbaar op de Indische en Egyptische markten, doch sloeg over naar de Amerikaansche katoen, toen bleek, dat de Amerikaansche prijzen voor katoen — oorspronkelijk vrijwel de hoogste op de wereldmarkt — als gevolg van de premies tot de laagste gingen behooren.

T.a.v. de toeneming van den uitvoer van ijzer en staal zij vermeld, dat deze ook thans niet meer dan 6—8 pCt. van de totale huidige productie bedraagt. De uitvoer van koper en minerale oliën heeft zich kunnen handhaven, hoewel Engeland tot dusver zijn grooteren invoer in hoofdzaak uit de bronnen van het Imperium betrok, Frankrijk slechts weinig ad-

ditioneel betreft en een vrij groote cliënt, Duitschland, geheel is verdwenen. Bij de zware minerale oliën, en vooral bij die met een hoog percentage, welke in hoofdzaak in de Vereenigde Staten worden vervaardigd, valt overigens een toeneming van den uitvoer te boeken, welke ten koste van een geringe vermindering van de afneming van andere oliën gaat. De uitvoer van electrotechnische fabrikaten, landbouwmachines en gereedschap is gestegen. Voorts heeft Amerika voor de eerste maal in de maanden van den oorlog een uitvoer van aluminiumfabrikaten ter waarde van ongeveer \$ 5 miljoen, welke vroeger slechts een zeer bescheiden rol bij den Amerikaanschen uitvoer hebben gespeeld. De uitvoer van automobielen heeft zich eenigermate kunnen handhaven, die van vrachtauto's en vliegtuigen (de laatsten als gevolg van het pas einde October opgeheven embargo op den uitvoer) is tot dusver slechts weinig gestegen. Voor deze en nog eenige andere producten wordt in de eerstkomende maanden een zeer sterke toename van den uitvoer verwacht.

Voor welke producten was de uitvoer kleiner?

Van de producten, die een grooteren achteruitgang van den uitvoer te zien geven, moet in de eerste plaats worden genoemd tabak, waarvan de uitvoer t.o.v. het voorafgaande jaar daalde van \$ 69.6 tot \$ 20.8 miljoen. De oorlogvoerende landen, inzonderheid Engeland, trachten op dit gebied op hun invoer te sparen, teneinde op deze wijze deviezen voor den invoer van producten, welke voor den oorlog van belang zijn, vrij te krijgen. Deze bezuinigingspolitiek valt den Engelschen des te gemakkelijker, daar zij over zeer groote tabakvoorraden beschikken. Een soortgelijke politiek tot beperking van den invoer voeren zij t.a.v. Amerikaansche vruchten, waarvan de invoer — tot groote ontevredenheid van de Amerikaansche teleers — eerst met \$ 15 miljoen per jaar zal worden ingekrompen. Evenzoo wordt blijkbaar de invoer van vleesch en vleeschproducten vanuit Noord- naar Zuid-Amerika verplaatst, daar het Pond Sterling op de markten in Zuid-Amerika een grootere koopkracht bezit. De achteruitgang in den uitvoer van graan uit de Vereenigde Staten valt — afgezien van soortgelijke veranderingen — te verklaren uit het feit, dat de Vereenigde Staten in het laatste jaar slechts een matigen oogst hebben gehad, terwijl zij in het voorafgaande jaar in tegenstelling tot bijna alle andere graanuitvoerlanden groote oogstoverschotten hadden, welke zij ten deele konden uitvoeren. Hoewel ook de uitval van den eerstkomenden Amerikaanschen oogst, als gevolg van de groote droogte en de aanzienlijke productiebeperkingen, slechts klein zal zijn, zou de toenemende vraag op de wereldmarkten hier toch tot een stijging van den uitvoer uit de opgeslagen oude graanvoorraden kunnen leiden.

Welke landen hebben meer betrokken?

Op de vraag, welke landen in de eerste plaats den meerderen uitvoer van de Vereenigde Staten hebben betrokken, krijgt men het volgende antwoord:

	In miljoenen Dollars	
	Sept.-Oct. 1939 ¹⁾	Sept.-Oct. 1938
Canada	113,8	77,7
Zuid-Amerika	155,0	116,2
Engeland	113,2	105,1
Noorsche landen ²⁾ ..	44,0	21,7
Nederland	18,7	15,1
Zwitserland	4,3	2,0
Spanje	5,9	1,6
Italië	7,7	6,6
Azië	99,2	81,5

¹⁾ De cijfers voor November zijn nog niet bekend.

²⁾ Zweden, Noorwegen, Denemarken en Finland.

Uit deze tabel blijkt, dat verreweg het grootste gedeelte van den meerderen uitvoer naar Canada en Zuid-Amerika is gegaan. De toeneming van den uitvoer naar Canada zal stijgen, naarmate dit land tot oorlogswerkplaats voor het Engelsche Imperium wordt uitgebreid. Ter staving hiervan zij slechts vermeld, dat Canada gedurende December ongeveer \$ 320 miljoen goud naar de Vereenigde Staten heeft gezonden. De uitvoer naar Zuid-Amerika is gestegen ten deele door het wegvallen van Duitsche en tot op zekere hoogte ook van Engelsche leveranties. Een verdere, sterkere verhooging van den uitvoer gaat gepaard met de oplossing van het financieringsvraagstuk, welke slechts langzaam zal kunnen geschieden.

Engeland heeft ondanks zijn besparingspogingen den invoer uit de Vereenigde Staten tot dusverre niet essentieel kunnen beperken. Door het betrekken van meer vliegtuigen, enz. zal de levering aan Engeland in de toekomst nog sterk stijgen. Hetzelfde geldt voor den uitvoer naar Frankrijk, dat tot dusverre zijn invoer uit Amerika vrijwel onveranderd heeft gelaten. De uitvoer naar Duitschland (in Sept.— Oct. 1938 nog ongeveer \$ 23 miljoen) is tot nul gedaald, nadat hij in elk geval reeds in de maanden voor den oorlog sterk was incengeschrumpeld in verband met de verhoogde Amerikaansche invoerrechten.

De vergroting van den invoer als een symptoom voor een opleving.

De Amerikaansche invoer is t.o.v. het voorafgaande jaar met ongeveer \$ 110 miljoen gestegen, dus lang niet zoo sterk als de uitvoer. Terwijl bij den uitvoer van October op November een, ten deele seizoenmatige, reactie intrad van ongeveer \$ 50 miljoen, is de invoer van October op November verder met \$ 20 miljoen gestegen, waardoor de invoer van November 1937 met \$ 12 miljoen werd overschreden. Dit is een duidelijk symptoom voor een zich geheel en al gunstig ontwikkelende conjunctuur in de Vereenigde Staten. Het is karakteristiek, dat, in tegenstelling tot den uitvoer, de invoer van grondstoffen (t.o.v. het voorafgaande jaar \$ 54 miljoen meer) zich veel sterker heeft ontwikkeld en dat de invoer van fabrikaten zelfs iets (van \$ 115.7 tot \$ 115 miljoen) is gedaald. Voor wol, zijde, rubber, huiden, vellen en diamant is de invoer inzonderheid gestegen.

Over het algemeen kan worden geconstateerd, dat de opleving van de binnenlandsche conjunctuur voor de Vereenigde Staten van veel grootere beteekenis is dan de stijging van den uitvoer. Een toeneming van het binnenlandsche verbruik met slechts 5 pCt. weegt even zwaar als een stijging van den uitvoer met 100 pCt. Indien men er echter rekening mede houdt, dat een toeneming van het totale binnenlandsche verbruik met 20 of ook reeds met 10 pCt. beslissend kan zijn voor een verandering van de depressie in een opleving, dan zal men ook het vraagstuk van een krachtige bevordering van den uitvoer niet als een quantité négligeable beschouwen.

Dr. F. PINNER.

DE SUIKERHANDEL IN 1939.

Het jaar 1939 was een jaar van emoties voor den suikerhandel.

Alhoewel het cijfer der totale zichtbare suikervoorraden op 1 Januari 1939 vrijwel gelijk was aan dat van het vorige jaar, zoo werd toch reeds gedurende het eerste kwartaal een zekere krapheid aan suiker voor levering gedurende de zomermaanden voelbaar, doordat een groot gedeelte van den voorraad — vooral in Cuba en Java — overeenkomstig de bepalingen van de Internationale Suikerconventie niet vóór 1 September, zijnde het begin van het derde conventiejaar, uitgevoerd mocht worden. Onder deze omstandig-

heden begonnen reeds spoedig verschillende landen bij den Internationalen Suikerraad aan te dringen op een verhooging der uitvoerquota, wat tengevolge had, dat de gewenschte stijging der prijzen tot een meer winstgevend niveau nog tegengehouden werd. Ook de politieke spanningen in de wereld waren voor een gezonde rijzing der markt niet bevorderlijk. Toch begonnen de prijzen tegen einde Maart aan te trekken en kon de rijzing in April en Mei voortgang hebben. In zijne zitting van 10 tot 12 Mei te Londen besloot de Suikerraad dan tot verhooging van de quota voor het tweede conventiejaar, dat op 31 Augustus 1939 zou eindigen, van de exportlanden Cuba, Java, San Domingo, Australië, Zuid-Afrika en Rusland met tesa-men 239.000 tons, terwijl de Britsche koloniën de 153.225 tons, die in het derde conventiejaar méér uit-gevoerd zouden mogen worden, reeds in het tweede conventiejaar zouden mogen verschepen. Het onmid-dellijke gevolg dezer beslissing was een inzinking der markten, die echter tegen einde Juni tijdelijk gestuit werd en in een nieuwe rijzing van weliswaar korten duur veranderde, omdat men bevreesd was voor ge-brek aan materiaal voor den Augustustermijn. Nadat op 7 Juli op aandringen van de Engelsche Regeering verdere 100.000 tons door den Suikerraad voor het tweede conventiejaar vrijgegeven waren, doch de En-gelsche raffinadeurs zich van inkoop onthielden, alhoewel het vrijgegeven kwantum speciaal voor hun behoeften bestemd was, trad een vrij scherpe daling in tot een niveau slechts weinig hooger dan waarop het jaar begonnen was. Toen brak de oorlog uit, het-geen onmiddellijk tot sluiting der termijnbeurzen voor suiker in Londen en Amsterdam leidde. De uitstaan-de termijncontracten werden op de voorgeschreven wijze gelijkwideerd. In Engeland kwam de geheele suikervoorziening onder Regeeringscontrôle te staan. Ook de Nederlandsche Regeering vond het noodig, gezien den zeer geslonken voorraad in het eigen land, zich meer intensief met distributie en aankoop te be-moeien. Een prijsstijging, zooals in het jaar 1914 door den oorlog plaats vond, bleef dan ook uit.

Engeland dekt zijn sterk ingekrompen behoeften thans uit den eigen bietsuikerooft en rietsuikeraan-voeren uit de eigen koloniën en Dominions. Hetgeen buitendien nog benodigd is, zal hoofdzakelijk uit San Domingo en Cuba betrokken worden, doch dit kwantum zal veel geringer zijn dan in vroegere jaren, terwijl het zonder twijfel mogelijk zal zijn den in-kooprijds betrekkelijk laag te houden.

De Londensche termijnmarkt voor ruwsuiker zette het jaar 1939 in op een basis van Sh. 6/3 zoowel voor prompt alsook voor latere termijnen. Terwijl de prompte notering gedurende Februari heel weinig wijziging vertoonde, noteerde Decemberlevering spoedig ca. 3 d. lager. Einde Maart steeg prompt tot Sh. 6/9; resp. Sh. 7/- verkoopers en Sh. 6/6 koopers, doch December bracht het niet hooger dan Sh. 6/2, einde April waren de noteringen tot ca. Sh. 7/10 voor spoedige en Sh. 6/8 voor Decemberlevering ge-stegen. Toen werd bij de indiening van het nieuwe budget bekend, dat het invoerrecht verhoogd wordt met Sh. 2/4 per cwt. basis witte suiker, hetgeen een einde maakte aan een geruimen tijd van onzekerheid be-treffende dit punt. In Mei steeg de prijs dan nog tot Sh. 8/6 in verband met de onzekerheid over de door den Suikerraad te nemen besluiten. De hierboven reeds aangehaalde eerste verhooging der quota bracht de termijnmarkt terug tot ca. Sh. 7/9 voor prompt en ca. 6/- voor December, welke prijzen einde Juni opliepen tot resp. ruim Sh. 9/- en Sh. 6/6. Het verdere vrijgeven door den Suikerraad deed de termijnnotee-ringen in Juli tot Sh. 7/8 voor prompt en Sh. 6/3 voor December dalen, welke daling zich in Augustus — toen bleek dat er voldoende materiaal voor de noodige Augustusaandieningen disponibel was — tot Sh. 6/3 voor prompt en Sh. 6/- voor December voortzette. De dreigende oorlogskansen brachten in

de laatste week van Augustus de notering voor prompt op Sh. 7/3 en December op Sh. 6/4, terwijl op 2 September de Londensche termijnmarkt werd geslo-ten, welke sluiting Maandag 4 September definitief werd. Alle openstaande contracten werden overeen-komstig het reglement gelijkwideerd. Overigens blijkt uit bovenstaande fluctuaties welken grooten invloed de besluiten van den internationalen Suikerraad op de gestie der markt hebben gehad. Aangezien gedu-rende den oorlogstijd geen suikerstatistieken in En-geland gepubliceerd worden, moeten de op Engeland betrekking hebbende statistieken hier achterwege blij-ven. Men zal zich echter met de gedachte vertrouwd moeten maken, dat Engeland niet veel vrije suiker zal importeerden.

In Amerika waren de fluctuaties onder het con-tract 4 van de New-Yorksche termijnmarkt niet al-tijd in overeenstemming met die in Londen, hetgeen blijkt uit de volgende hoogste en laagste maandelijksche noteringen voor ruwsuiker:

	Hoogste	Laagste		Hoogste	Laagste
Januari.....	1.16	1.12	Juli	1.26	1.20
Februari	1.15½	1.12	Augustus ...	1.20½	1.14
Maart	1.20½	1.14	September ..	2.40	1.54
April.....	1.44½	1.19	October.....	2.08	1.40
Mei	1.48	1.31	November....	1.60	1.41
Juni	1.55	1.24	December....	1.68	1.50

Met het begin van den oorlog zette aan de New-Yorksche termijnbeurs een krachtige opwaartsche be-weging in met groote transacties en gedurende drie dagen bedroeg de stijging telkens 0.25 d.c., d.w.z. het maximum voor één dag toegestaan. Toen op 11 Sep-tember de quotaregeling voor het binnenlandsch ver-bruik tijdelijk opgeheven werd, kalmeerde de markt weer en na vele fluctuaties sloot het jaar op 1.51 d.c. voor Maartlevering, tegen 1.16 d.c. waarmede het jaar begonnen was. Spot Centrifugals, die het jaar op 2.85 d.c. openden, sloten op 2.82 d.c.

Aan het einde van het jaar werden de volgende voorloopige quota in ruwsuiker voor het verbruik in 1940 door het Ministerie van Landbouw bekend ge-maakt in tons van 1016 Kos.:

	quota 1940	quota 1939
Binnenlandsch Biet.....	1.392.585	1.398.856
” Riet.....	377.521	379.221
Hawai.....	842.828	846.623
Portorico	716.988	720.216
Maagdeneilanden	8.010	8.047
Philippijnen	925.318	876.707
Cuba	1.717.571	1.725.306
Vreemde suiker	23.733	76.618
Totaal....	6.004.554	6.031.594

De Cubaooft leverde 2.685.375 Spaansche tons op tegen 2.975.638 Spaansche tons in 1938. Oogst 1940 zal waarschijnlijk vastgesteld worden op 2.754.000 tons overeenkomstig de aanbeveling van het Cubaan-sche Suikerinstituut.

De afschepingen van Cuba bedroegen in 1939 van 1 Januari tot en met 30 September:

Vereenigde Staten	1.377.282 tons
” „ ter raffineering en weder uitv.	46.330 „
Canada	1.621 „
Engeland	508.255 „
Frankrijk	57.314 „
België	72.278 „
Nederland	18.707 „
Andere Europeesche landen	55.081 „
Midden- en Zuid-Amerika	24.859 „
Afrika.....	18.640 „
Totaal....	2.180.367 tons

Het invoerrecht op Cubasuiker in de Vereenigde Staten werd aan het einde van het jaar van \$ 1.50 tot \$ 0.90 per 100 lbs. verlaagd.

De Amsterdamsche termijnmarkt gaf evenals die in Londen belangrijke fluctuaties te zien, totdat de markt op 1 September gesloten en alle openstaande posities gelijkwideerd werden. Het jaar begon met prijzen van f 5½ voor prompt, f 6 voor Augustus- en

ook voor Decemberlevering en bleef op deze basis met heel kleine fluctuaties, totdat in Maart de noteeringen een stijgende richting namen. Begin Mei werd met $f 8\frac{7}{8}$ voor prompte en Augustuslevering en $f 6\frac{7}{8}$ voor December het hoogste punt der markt bereikt. In verband met het bekende besluit van den Suikerraad viel de markt vrij plotseling terug tot $f 8$ voor prompt en $f 7\frac{1}{4}$ voor Augustus. Midden Juli zette een nieuwe daling in, totdat de markt midden Augustus op $f 6\frac{1}{2}$ voor prompt en $f 5\frac{1}{2}$ voor December teruggevallen was. De laatste week van Augustus bracht dan een herstel tot $f 7\frac{1}{4}$ voor prompt en $f 6\frac{1}{2}$ voor December.

Einde Augustus was de voorraad suiker in Nederland slechts klein, terwijl vóór het binnenkomen van den nieuwen bietoogst weinig aanvoer te verwachten was. Hierin heeft de Regeering aanleiding gevonden, te bepalen, dat niet meer dan 75 pCt. van het gebruik in de overeenkomstige periode van 1938 aan de consumptie verkocht mag worden, terwijl de suikerwerkende industrie over hetzelfde kwantum als in het voorafgaande jaar mag beschikken, een en ander onder controle van de Akkerbouw Centrale. De uitvoer werd voorloopig zoo goed als stop gezet. Einde September werd de nog in entrepôt liggende suiker door de Regeering in beslag genomen, hetgeen eveneens zou gelden voor de aanvoeren in de naaste toekomst. De verkoopprijzen werden vastgesteld op $f 8\frac{3}{4}$ op ceel in entrepôt voor industriesuiker en $f 9\frac{1}{4}$ voor consumptiesuiker.

De Invoer en Uitvoer van Nederland hebben volgens opgave van het Centraal Bureau voor de Statistiek bedragen in tons van 1000 kos.:

Invoer	1939	1938	1937
Ruwe Bietsuiker			
Uit: België en Luxemburg....	404	—	—
Polen en Dantzig	—	80	246
Diverse landen.....	—	20	20
Totaal....	404	100	266
Ruwe Rietsuiker			
Uit: België en Luxemburg....	840	975	1.188
Groot-Brittannië enz.	245	—	—
Griekenland	269	—	—
Ned.-Indië	92.996	85.150	59.578
Cuba	23.911	15.557	29.103
Suriname	8.272	11.332	14.402
San Domingo.....	—	—	13.152
Peru	—	—	4.179
Diverse landen.....	316	274	621
Totaal	126.849	113.288	122.223
Kandij			
Uit: België en Luxemburg....	351	471	417
Duitschland	147	123	135
Diverse landen	—	—	1
Totaal	498	594	553
Witsuiker			
Uit: België en Luxemburg....	—	—	393
Groot-Brittannië enz.	411	—	—
Ned.-Indië	32.630	39.641	24.227
Frankrijk	—	—	570
Sovjet-Rusland.....	—	265	5.609
Diverse landen	48	139	92
Totaal	33.089	40.045	30.891
Basterd			
Uit: België en Luxemburg....	452	428	280
Groot-Brittannië	69	—	124
V.S. van Amerika.....	2.849	3.623	3.738
Diverse landen.....	11	—	—
Totaal	3.381	4.051	4.142
Totale invoer....	164.221	158.078	158.075
Uitvoer			
Ruwe Bietsuiker			
Naar: Zwitserland	4.974	7.525	6.565
België en Luxemburg ..	—	4.394	—
Groot-Brittannië enz. ..	—	6.262	—
Diverse landen	—	—	2
Totaal	4.974	18.181	6.567

Kandij	1939	1938	1937
Naar: Diverse landen	477	684	602
Witsuiker			
Naar: België en Luxemburg	163	377	2.785
Groot-Brittannië enz.	2.252	3.527	3.844
Frankrijk.....	—	—	655
Finland	604	—	259
Noorwegen	3.227	3.006	5.180
Zweden.....	169	370	326
Griekenland	670	8.154	10.041
Italië.....	361	—	219
Spanje	—	32	7.512
Turkije	—	2.179	2.736
Zwitserland.....	1.915	1.203	116
Algerië	—	—	196
Fr. Marokko, Tanger	520	884	1.834
Fr. W. Afrika	—	—	656
Sp. W. Afrika	—	—	147
Arabië, enz.	946	1.214	3.260
Irak	4.940	6.521	16.873
Syrië	106	106	290
Britsch-Indië	721	875	1.236
New Foundland enz.....	—	—	289
Uruguay	1.971	1.000	1.050
V.S.-van Amerika	—	103	183
Iran	16.375	14.824	—
D.verse landen	258	227	320
Totaal.....	35.198	44.602	60.007
Basterd			
Naar: België en Luxemburg	635	742	764
Iersche Vrijstaat	1.002	1.744	1.797
Diverse landen	45	63	156
Totaal.....	1.682	2.549	2.717
Totale uitvoer.....	42.331	66.016	69.893

De *Europeesche bietsuikeroogsten* van een — exclusief Rusland — 3 pCt. groteren uitaai hebben volgens de laatste raming van F.O. Licht opgeleverd in metrieke tons:

	1939/40	1938/39	1937/38
Duitschland	2.415.000	2.145.141	2.383.659
Bohemen en Moravië	470.000	479.261	741.187
Slowakije	54.000	51.213	
Hongarije	130.000	127.313	111.027
Frankrijk	1.150.000	850.000	969.296
België	260.000	194.160	239.990
Nederland	245.000	212.579	246.445
Denemarken	246.000	190.957	250.860
Zweden	306.500	292.380	345.194
Polen	430.000	545.831	562.067
Italië	450.000	398.778	352.111
Spanje.....	111.000	135.000	151.111
Joego-Slavië	125.000	85.869	37.370
Roemenië	162.000	155.446	75.676
Bulgarije	28.000	19.761	32.430
Zwitserland	16.200	13.000	12.100
Engel., Schotland en Wales	515.000	326.864	425.982
Ierland	60.000	59.831	91.049
Finland	15.000	15.264	11.026
Letland	42.000	37.040	50.194
Litauen	27.500	23.080	31.721
Turkije	100.000	47.252	57.306
Europa zonder Rusland..	7.358.200	6.406.020	7.177.801
Rusland	2.500.000	2.300.000	2.500.000
Europa incl. Rusland	9.858.200	8.706.020	9.677.801

Vergeleken met de eerste, begin September, gepubliceerde raming van den oogst 1939/40 beteekent dit een verlaging van 359.000 tons.

Betrouwbare cijfers voor de wereldproductie kunnen ditmaal niet verstrekt worden.

Java heeft van de gunstige statistische positie van het artikel in ruime mate kunnen profiteren. In het begin was het voornamelijk de aanhoudende vraag uit Britsch-Indië als gevolg van den kleinen oogst aldaar, die de Javamarct ten goede kwam. Het jaar begon met te hooge verkooplimes van de Nivas, zoodat aanvankelijk weinig verkocht kon worden, doch toen einde Januari en begin Februari de limites verlaagd werden tot omstreeks $f 6$ basis Westkust Britsch-Indië konden belangrijke kwantiteiten koopers vinden. Verdere partijen vonden tot stijgen-

de prijzen plaatsing, totdat in Mei een prijs van ca. $f 7\frac{1}{2}$ bereikt werd. Overigens bleef de Nivas haré methode getrouw om voor de verschillende afzetgebieden speciale prijzen vast te stellen. In Juli trad ook op Java een tijdelijke daling in, doch in Augustus herstelde de markt zich weer. De laatste maanden van het jaar brachten dan prijzen van $f 10$ tot $f 11$ basis Singapore met kleine afdoeningen.

Aan het einde van het jaar was de geheele Java-oogst verkocht met uitzondering van hetgeen gereserveerd moet worden voor de consumptie in Nederlandsch-Indië en voor afscheep naar Nederland, totdat de nieuwe oogst binnenkomt. De doorsnee verkoopprijs van den oogst bedraagt thans ruim $f 6.40$ basis kristal en zal zich na likwidierung van de bestaande reserve nog hooger stellen, daar tegenwoordig voor consumptiesuiker $f 8.50$ betaald wordt. Uit den nieuwen oogst waren einde December, voor zover bekend, 30.000 tons verkocht.

De oogst van 1939 heeft opgeleverd 1.575.353 metrieke tons tegen 1.398.927 metrieke tons in 1938. Voor het nieuwe jaar wordt een oogst van 1.475.000 tons verwacht, terwijl voor 1941 de aanplant op 1.750.000 tons vastgesteld is. Een voorraad zal er bij het binnenkomen van den a.s. oogst niet meer op Java zijn. Dit verklaart de tegenwoordige hoge prijzen voor disponibele Javasuiker, die ver boven Europeesche en Amerikaansche pariteit liggen en niets te maken hebben met den oorlog. Van „oorlogswinst” zal dan ook nòch bij de suikerproducenten nòch bij den suikerhandel sprake kunnen zijn.

De afschepingen van Java gedurende de laatste drie kalenderjaren hebben bedragen in metrieke tons:

	1939	1938	1937
Nederland	125.354	164.570	119.591
Europa en Port-Said v.o. . .	358.047	374.326	248.528
Suez	9.446	16.432	24.466
Afrika	15.280	29.254	15.054
Perz. Golf, Aden en Arabië	105.680	43.201	14.292
Britsch-Indië	340.977	39.056	29.796
Colombo	86.155	66.264	68.997
Siam en Singapore	106.916	106.016	122.502
Hongkong	103.940	102.721	128.122
China	15.514	22.513	44.900
Japan	518	14.737	210.509
Dairen	—	193	37.202
Australië en Nw.-Zeeland..	43.008	74.586	62.557
Zuid-Amerika	11.951	17.444	835
Diversen	1.132	21	1.496
In December, waarvan destinaties nog niet bekend ..	37.625	—	—

Totaal..... 1.361.543 1.071.334 1.128.847

Opmerkingswaardig is het groote cijfer voor Britsch-Indië. Bij den grooteren oogst, die in Britsch-Indië verwacht wordt, zal de behoefte aan import-suiker echter weer geringer worden. Of het bovenstaande cijfer voor afschepingen naar Europa wederom bereikt zal worden is onder de tegenwoordige omstandigheden ook zeer twijfelachtig, daar bij de heerschende hoge vrachten de concurrentie van dichterbij gelegen productielanden scherper wordt en buitendien vele landen het verbruik inkrimpen.

Zoolang de oorlog duurt, zijn voorspellingen ten opzichte van de ontwikkeling van den suikerhandel nauwelijks mogelijk en men moet zich vooral niet spiegelen aan de ervaringen in den laatsten wereldoorlog opgedaan. De bepalingen van de internationale conventie bestaan intusschen nog en het zal voor de vrije productielanden wel het beste zijn zich daaraan zoo lang mogelijk te houden.

A. V.

AANTEKENINGEN.

De behartiging van de Nederlandsche financiële belangen in het buitenland.

Een dezer dagen vermeldden de dagbladen de instelling door den Minister van Financiën van een Contact-Commissie voor financiële belangen in het buitenland. Tezeldertijd werd een officieele toelichting gepubliceerd, waarin de motieven voor het instellen van deze Commissie werden openbaar gemaakt.

De naam der Commissie geeft reeds aan het doel, waarvoor zij werd ingesteld; zij heeft bij deze breede doelstelling vooral te zorgen voor het contact tusschen de Regeering en de Vereeniging voor den Effectenhandel, voor zoover beide zich belast zien met de zorg van de Nederlandsche financiële belangen in het buitenland.

Zowel de Regeering als de Vereeniging hebben zich in het verleden reeds op dit terrein bewogen. De Regeering is steeds bereid geweest klachten, die voortvloten uit mogelijke benadeeling van reële financiële belangen in het buitenland, te onderzoeken c.q. te ondersteunen en heeft in voorkomende gevallen haar diplomatieke en consulaire vertegenwoordigers laten optreden ter verdediging van die belangen.

In de laatste jaren is dit optreden van de Regeering meer bekend geworden, toen het behartigen van Nederlandsche financiële belangen in bepaalde landen meer algemeen en systematisch moest geschieden, hetgeen oorzaak werd van het afsluiten van transferovereenkomsten en clearingverdragen met verschillende vreemde mogendheden.

Ook de Vereeniging voor den Effectenhandel is op het aangegeven gebied reeds zeer actief werkzaam geweest. Steeds liet zij haar waakzaam oog gaan over de wijze, waarop in het buitenland de Nederlandsche belangingen werden behandeld.

Wanneer daartoe aanleiding bestond, trad de Vereeniging in voorkomende gevallen als zelfstandig orgaan in het strijdperk. Met name wanneer het geschil in de zuiver juridische sfeer (men denke aan de verschillende goudclausule-processen) kon worden gehouden, was zulks de aangewezen methode.

Steeds vaker kwam het echter in de laatste jaren voor, dat diplomatieke tusschenkomst noodig werd en de oplossing slechts kon worden gevonden langs den weg van onderhandelen, d.i. van geven en nemen.

Het is duidelijk, dat de Regeering en de Vereeniging, die beide, aanvankelijk ieder op haar wijze, bezig waren met de behartiging van de financiële belangen van Nederland in het buitenland, in den loop der jaren steeds vaker met elkaar in contact kwamen, welk contact, in den beginne zuiver incidenteel en later meer regelmatig, voor beide een voordeel betekende. De Vereeniging, als vertegenwoordigster der belanghebbenden, zag zich — als reeds werd opgemerkt, — genoodzaakt in verschillende gevallen een beroep te doen op den steun en het ingrijpen der Nederlandsche Regeering; de Regeering van haar kant profiteerde van de deskundige voorlichting, die de vertegenwoordigers der Vereeniging haar verschafte in vele moeilijke vraagstukken, die bij zaken als deze rijzen. Het is dan ook reeds meermalen duidelijk gebleken, dat deze gegroeide samenwerking t.o.v. de bescherming van de door de Nederlandsche beleggers geëxporteerde kapitalen, waarmede niet alleen het belang der direct betrokkenen, maar ook een zeer groot algemeen Nederlandsch belang is gemoeid, van het grootste gewicht is.

In dit stadium, toen het veelvuldig en op onverwachte tijden voorkomen van problemen als aangegeven, het gewenscht deed schijnen een centraal punt aan te wijzen, teneinde de incidenteel verkregen samenwerking te bestendigen en daardoor meer vruchtbaar te doen worden, brak de oorlog uit, die vele nieuwe vraagstukken in het leven riep.

De huidige oorlog werpt voor vele neutrale landen en met name voor Nederland in vele gevallen dezelfde

vraagstukken op als de wereldoorlog. Velerlei neutrale belangen zijn door den oorlog in moeilijkheden gekomen en het laat zich voorspellen, dat deze nog in belangrijke mate zullen toenemen.

Ook de Nederlandsche beleggingen in het buitenland worden reeds door groote gevaren bedreigd. Deze gevaren zijn in de jaren 1914—1918 geleidelijk ontstaan en gegroeid; nu bedreigen zij de Nederlandsche belangen reeds aanstonds in vollen omvang.

Samenwerking en coördinatie van degenen, die voor deze belangen in het verleden reeds op de bres stonden, is dus een eerste eisch. Mede daartoe is dan ook de Contact-Commissie, waarover in den aanhef van dit artikel sprake is, in het leven geroepen.

Zij behoeft werkelijk niet naar werk te zoeken. Reeds hebben de belligerente mogendheden in de ervaringen van den wereldoorlog aanleiding gevonden uitvoerige maatregelen voor een economischen oorlog in het leven te roepen. Deze maatregelen raken ook de Nederlandsche beleggingen in het buitenland. Zoo hebben de door deze mogendheden uitgevaardigde bepalingen met betrekking tot het verbod van handel drijven met „vijanden”, zooals de Vereeniging voor den Effectenhandel reeds in het openbaar heeft medegedeeld, tot gevolg gehad, dat effecten niet meer naar die landen geleverd kunnen worden en coupons, dividenden en lossingen daar niet meer kunnen worden geïncasseerd, tenzij vaststaat, dat de betreffende effecten niet afkomstig zijn uit „vijandelijk” bezit. Met het opheffen van de daaruit voortvloeiende be-

lemmeringen door het instellen van een systeem van kettingverklaring voor het effectenverkeer, worden tweërlei belangen gediend. Eenerzijds ontvangen de Regeeringen, die een verbod als aangegeven hebben uitgevaardigd, den waarborg, dat t.a.v. de in Nederland verhandelde effecten en de uit Nederland afkomstige coupons, dividenden en dergelijke opbrengsten de desbetreffende wetsbepalingen in acht worden genomen, anderzijds wordt aan de koopers zekerheid verschaft, dat zij een stuk verkrijgen, dat niet door de bedoelde wetsbepalingen wordt getroffen. Op dit punt raken dus het diplomatieke en het beursbelang elkaar. Ook hierom is dus samenwerking tusschen de Regeering en de Vereeniging geboden.

Nog vele vraagstukken wachten op een oplossing; nog meer problemen zullen rijzen. Als reeds werd opgemerkt, groeiden toentertijd deze kwesties geleidelijk; wat dat betreft, is de oplossing van de in het heden aan Regeering en belanghebbenden voorgelegde vraagstukken belangrijk zwaarder. Aan de andere zijde kunnen zij profiteeren van de rijke ervaring, die in den wereldoorlog op dit gebied is verkregen en die, wat betreft het behartigen van de financiële belangen in het buitenland, is geconcretiseerd in het werk van de financiële afdeling van de N.O.T. in die jaren. Daarvan kan nu dankbaar worden gebruik gemaakt. Voor den ingewijde is het duidelijk, dat het toen op zoo deskundige wijze verrichte werk nu weer kan worden opgenomen en worden aangepast aan veranderingen en omstandigheden.

R. F.

De Nederlandsche kapitaalmarkt in 1939.

De jaarstatistiek van de in Nederland geplaatste emissies vertoont, zooals te verwachten was, duidelijk den invloed van den internationalen toestand. Het totaalbedrag heeft zijn daling van 1938 in versterkte mate voortgezet en bedraagt thans nog geen 33 pCt. van dat van vorig jaar. Het nieuw aangetrokken kapitaal is weliswaar ca. 250 miljoen grooter, doch deze stijging komt bijna geheel voor rekening van de Staatsleening 1940, die ook een direct gevolg is van den politieke toestand. Van de rest wordt verreweg het grootste deel ingenomen door de obligatieleening van de Bataafsche Petroleum Mij. (f 100.000.000). De daling van het totaalbedrag is dan ook toe te schrijven aan het feit, dat het bedrag der conversies nauwelijks 5½ pCt. van dat van 1938 kon bereiken. De verdeling der conversies over de maanden van 1938²⁾ samen met het feit, dat zij in dit jaar tot het eerste kwartaal beperkt bleven, vormt een van de factoren, die er op wijzen, dat de daling van den rentestand tot staan is gekomen.

Hiernaast volgt een overzicht van de emissies, verdeeld over groepen van emittenten:

¹⁾ Zie E.-S.B. van 18 Jan. 1939, blz. 60.

Statistiek van in 1939 opgenomen nieuw kapitaal. *)

	Totaal	Aandeelen	Obl. en andere vaste rente- dr. fondsen
	f	f	f
Staatsleeningen ¹⁾	264.375.000	—	264.375.000
Prov. en Gem. leeningen	9.031.175	—	9.031.175
Industr. ondernemingen	12.295.105	10.895.105	1.400.000
Mijnbouwondernemingen	8.750.000	8.750.000	—
Petroleumonderneming.	106.350.000	—	106.350.000
Scheepvaartmaatschap.	416.000	416.000	—
Diversen ²⁾	263.750	—	263.750
Kerkelijke leeningen ³⁾	585.400	—	585.400
	402.066.430	20.061.105	382.005.325
Totalen in 1938	150.418.100	28.739.500	121.678.600

*) De op inschrijvingsvoorwaarden geplaatste bedragen zijn hierbij niet inbegrepen.

¹⁾ In 1939 had geen openbare inschrijving op schatkistpapier plaats. Er werd in den loop van het jaar voor 123.2 mill. aan 5-j. schatkistbiljetten, die na openbare inschrijvingen geplaatst waren, afgelost.

Exclusief conversie f 70.000.000 (nom.).

²⁾ " " " " 383.000 "

³⁾ " " " " 2.572.600 "

f 72.955.600

Emissies in miljoenen Guldens.

	Totaal (Nieuw kap. + Convers.)	Nieuw kapitaal	Con- versies	Nederl. en Koloniën		Buitenland		Aandeelen		Obligatiën	
				Totaal	In % van tot. nieuw kapitaal	Totaal	In % van tot. nieuw kapitaal	Totaal	In % van tot. nieuw kapitaal	Totaal	In % van tot. nieuw kapitaal
1925	516	297	219	175	59	122	41	64	22	233	78
1926	899	470	429	196	42	274	58	73	16	397	84
1927	540	494	46	158	32	336	68	93	19	401	81
1928	715	667	48	364	55	303	45	338	51	329	49
1929	544	460	84	327	71	133	29	287	62	173	38
1930	662	598	64	349	58	249	42	29	5	569	95
1931	807	336	474	292	88	41	12	11	3	322	97
1932	719	439	280	415	95	24	5	0.7	0.2	438.5	99.8
1933	584	362	222	353	98	9	2	2	0.6	360	99.4
1934	2.243	363	1.880	363	100	—	—	17	4.7	345	95.3
1935	241	65	176	65	100	—	—	3	4.6	62	95.4
1936	331	250	81	250	99.9	0.3	0.1	3	1.2	247	98.8
1937	2.376	125	2.251	116	92.8	9	7.2	51	40.8	74	59.2
1938	1.457	150	1.306	118	78.2	32	21.8	29	19.1	121	80.9
1939	475	402	73	363	90.3	39	9.7	20	5.0	382	95.0

Men ziet, dat de verschuiving naar de obligaties zich heeft voortgezet, zelfs indien men de Staatsleening 1940 buiten beschouwing laat. De buitenlandse geldvraag is slechts weinig vermeerderd, zoodat de toeneming van het totaalbedrag der emissies geheel van eigen bodem afkomstig is, temeer daar Nederlandsch-Indië dit jaar geen beroep op onze kapitaalmarkt deed.

Op dezelfde manier gespecificeerd luidt het overzicht wat Nederland betreft aldus:

Nederland:	f	f	f
Staatsleeningen	240.000.000	—	240.000.000
Prov. en Gem. leeningen	1.481.175	—	1.481.175
Industr. ondernemingen	10.982.605	9.582.605	1.400.000
Mijnbouwondernemingen	8.750.000	8.750.000	—
Petroleumondernemingen	100.500.000	—	100.500.000
Scheepvaartmaatschap.	416.000	416.000	—
Diversen ¹⁾	263.750	—	263.750
Kerkelijke leeningen ²⁾ ..	585.400	—	585.400
	362.978.930	18.748.605	344.230.325

Totalen in 1938 ..... 116.123.173 27.239.500 88.883.673

id. incl. Ned.-Indië.... 117.623.173 28.739.500 88.883.673

¹⁾ Exclusief conversie f 383.000 (nom).
²⁾ " " " 2.572.600 " " " f 2.955.600

Wat betreft de vraag naar kapitaal uit het buitenland, kan worden opgemerkt, dat het grootste gedeelte, zoowel wat aantal emissies (3) als totaal bedrag be-

treft, uit Frankrijk afkomstig is, terwijl ook de eenige overheids-conversieleening een Fransche was. Canada en vooral de Vereenigde Staten waren van weinig belang. De — hier niet genoemde — introducties van buitenlandsche fondsen en depôtfractiebewijzen namen in 1939 in aantal sterk af.

De vijf buitenlandsche emissies waren aldus verdeeld:

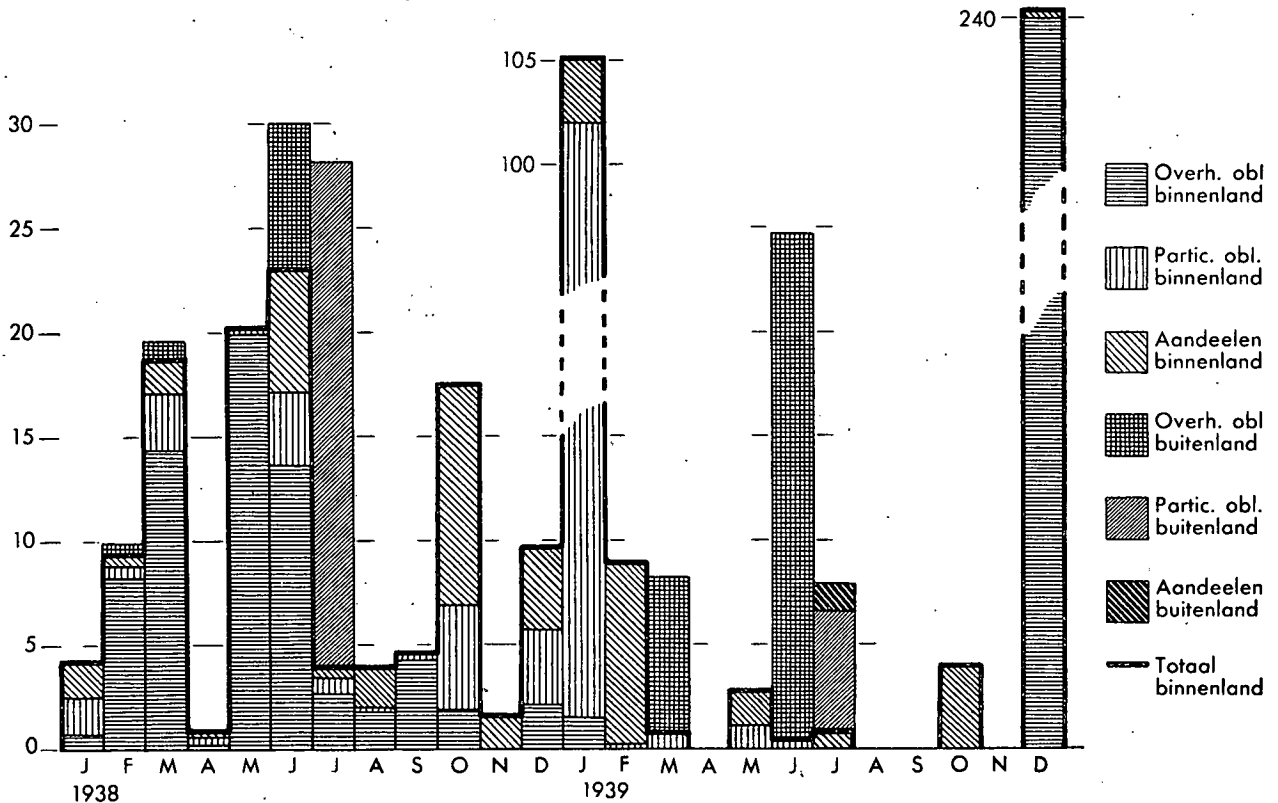
Canada:			
Prov. en Gem. leeningen ..	7.550.000	—	7.550.000
Totalen 1938	—	—	—
Frankrijk:			
Staatsleeningen ¹⁾	24.375.000	—	24.375.000
Petroleumondernemingen..	5.850.000	—	5.850.000
	30.225.000	—	30.225.000
Totalen 1938	—	—	—

¹⁾ Exclusief conversie f 70.000.000 (nom.)

Vereenigde Staten:			
Industr. ondernemingen	1.312.500	1.312.500	—
Totalen 1938	12.054.000	—	12.054.000
Totaal-generaal 1939	39.087.500	1.312.500	37.775.000
" " 1938	32.789.927	—	32.789.927

Rectificatie. In het artikel van de hand van Dr. H. C. Stek, getiteld „De ontwikkeling der Engelsche kunstzijde-industrie in 1939” in ons nummer van 17 Januari jl. luidt de eerste zin van de derde alinea als volgt: „Deze regeling werd effectief op 1 Januari 1939”. Dit moet echter niet zijn op 1 Januari 1939, doch op 1 Januari 1938.

..Samenstelling der emissies (zonder conversies) over 1938 en 1939.

AANVOER VAN GRANEN. (In tons van 1000 kg.)

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	21-27 Jan. 1940	Sedert 1 Jan. 1940	Overeenk. tijdvak 1939	21-27 Jan. 1940	Sedert 1 Jan. 1940	Overeenk. tijdvak 1939	1940	1939
Tarwe	1.830	29.481	46.300	15.103	27.930	1.375	57.411	47.675
Rogge	2.531	2.531	8.687	—	—	—	2.531	8.687
Boekweit	—	—	1.530	—	—	—	—	1.530
Mais	21.875	85.417	57.744	12.435	33.978	14.592	119.395	72.336
Gerst	5.861	21.074	17.494	1.000	2.000	—	23.074	17.494
Haver	3.170	3.170	10.727	1.500	4.500	1.110	7.670	11.837
Lijnzaad	1.000	1.000	4.975	2.346	7.346	32.771	8.346	37.746
Lijnkoek	—	17.744	6.197	—	—	150	17.744	6.347
Tarwemeel	—	600	2.844	—	—	267	600	3.111
Andere meelsoorten	—	—	1.879	—	—	190	—	2.069

ONTVANGEN BOEKEN.

Die Geldmenge in Deutschland 1927—1937 (unter besonderer Berücksichtigung des Giralgeldes) door H. Forst. Hamburger Wirtschafts- und Sozialwissenschaftliche Schriften Heft 42. (Rostock 1939; C. Hinstorffs Verlag).

Die geldliche Wechsellagenlehre door Dr. M. E. Kamp. (Jena 1939; Verlag von Gustav Fischer. Prijs R.M. 4.50).

De wegenverkeerswet door D. Kooiman. (Alphen a/d. Rijn 1939; N. Samson N.V. Prijs geb. f 4.90, in ruil tegen de vorige uitgave (Motor- en Rijkswet 2 deelen) f 4.25).

Hoofdpijnen der theoretische economie. De waarde en verdeelingsleer, door Dr. B. van den Tempel Jzn. (Zwolle 1940; N.V. Uitg. Mij. W. E. J. Tjeenk Willink. Prijs ingen. f 3.75, geb. f 4.40).

Deutsches Wirtschaftsrecht, ein Grundriss door Dr. J. W. Hedemann. (Berlijn 1939; Junker und Dünhaupt Verlag. Prijs geb. R.M. 16.-, gebroch. R.M. 14.-).

STATISTIEKEN.

Groothandelsprijzen van belangrijke voedings- en genotmiddelen en grondstoffen.

(Indexcijfers gebaseerd op 1927 t/m 1929 = 100).
Laatste noteringen (23—30 Jan. 1940).

Artikel	Vreemde munt	Prijs in Gulden	Indexcijfer
Voedings- en genotmiddelen			
Gerst	—	—*)	—
Maïs, termijn	—	—*)	—
Maïs, La Plata	—	—*)	—
Rogge	—	—*)	—
Tarwe, termijn	—	—*)	—
Tarwe, Roemeensche	—	—*)	—
Rijst	sh. 7/3	2,72	41,6
Boter	f 0,80 ¹⁾	0,82	39,8
Kaas	—	21,25	46,6
Eieren	—	4,50	56,1
Gesl. runderen	—	73,—	77,1
Gesl. varkens	—	75,—	87,9
Bevr. Arg. rundvleesch	sh. 5/4 ²⁾	1,99	67,2
Bacon	sh. 125/- ²⁾	46,69	70,1
Cacao	—	15,50	44,9
Koffie, Robusta	—	0,17	34,6
Koffie, Sup. Santos	—	0,18	30,4
Sulker	—	—*)	—
Thee	—	0,6175	81,5
Grondst. van agr. aard			
Jute	£ 50.-/- ³⁾	371,88	86,9
Katoen, Mid. Upland	§cts 10,75	0,203	43,1
Katoen, Sup. Fine Oomra	penc. 7,43	0,231	64,3
Austr. Wol, Crossbr. Col. Carded	—*)	—	—
Austr. Wol, Merino	—*)	—	—
Jap. Zijde	§ 3,52 ³⁾	6,62	51,7
Rubber	penc. 11,87 ⁵⁾	0,37	55,8
Grenenhout	£ 25,2/6 ²⁾	187,68	81,6
Vurenhout	—	156,50	102,5
Koehuiden	—	21,— ⁴⁾	52,4
Copra	—	12,—	39,2
Grondnoten	—*)	—	—
Lijnzaad	—*)	—	—
Grondst. v. niet-agr. aard			
Goud	sh. 168/-	63,05	122,5
Koper	—*)	—	—
Lood	—*)	—	—
Tin	£ 238,12/6	1791,80	61,7
IJzer, Cleveland	sh. 108/-	40,55	96,2
Gleteri-IJzer	sh. 149/-	55,95	141,6
Zink	—*)	—	—
Zilver	penc. 21 ¹³ / ₁₆	0,68	52,3
Steenkolen	—	14,50	132,8
Petroleum	§ 1,02	1,92	62,2
Benzine	§cts 5,75 ²⁾	0,1081	37,4
Kalksalpeter	—	6,05	54,1
Zwavelz. ammoniak	—	5,65	50,6
Cement	—	13,35	73,4
Steenen, binnenmuur	—	9,50	72,6
Steenen, buitenmuur	—	12,—	64,3

1) Heffing Crisis Zuivel-Centrale.

2) Noteering van 16 Januari.

3) Noteering van 18 Januari.

4) Noteering van November.

*) In verband met den internationalen toestand geen notering ten gevolge waarvan het berekenen van indexcijfers achterwege moet blijven.

(Wegens plaatsgebrek vervangen bovenstaande statistieken deze week het gebruikelijk overzicht der groothandelsprijzen.)

BANKDISCONTOS.

Ned. (Disc. Wissels. 3 28 Aug. '39)	Lissabon	4 11 Aug. '37
Bk. (Bel. Binn. Eff. 3 1/2 28 Aug. '39)	Londen	2 26 Oct. '39
(Vrsch. in R.C. 3 1/2 28 Aug. '39)	Madrid	5 15 Juli '35
Athene	N.-York F.R.B. 1	26 Aug. '37
Batavia	Oslo	4 1/2 21 Sept. '39
Belgrado	Parijs	2 3 Jan. '39
Berlijn	Praag	3 1 Jan. '36
Boekarest	Pretoria	3 1/2 15 Mei '33
Brussel	Rome	4 1/2 18 Mei '36
Boedapest	Stockholm	3 14 Dec. '39
Calcutta	Tokio	3.46 11 Mrt. '38
Dantzig	Warschau	4 2 Jan. '37
Helsingfors	Zwits. Nat. Bk.	1 1/2 25 Nov. '36
Kopenhagen		5 1/2 9 Oct. '39

1) 1 1/2% bankwissels i.z. verk. Belgische prod. in het buitenland.

OPEN MARKT.

	1940				1939	1938	1939
	27 Jan.	22/27 Jan.	15/20 Jan.	8/13 Jan.	23/28 Jan.	24/29 Jan.	14/19 Aug.
Amsterdam							
Partic. disc.	3/4	15/8-2	17/8-2 1/8	17/8-2 1/8	1/4	1/4	1/2
Prolong.	2 1/2	2 1/2	2 1/4	2 3/4	1/2	1/2	3/4
Londen							
Daggeld	3/4-1 1/4	3/4-1 1/4	3/4-1 1/4	3/4-1 1/4	1/2-1	1/2-1	1/2-3 1/4
Partic. disc.	1 1/16	1 1/16-1/8	1 1/16-1/8	1 1/16-3/8	1 1/32	1 1/32	1 1/16-3/8
Berlijn							
Daggeld	17/8-2 1/8	13/4-2 1/8	13/4-2 1/8	17/8-2 1/4	17/8-27/8	2 1/2-3 1/4	2 1/4-5/8
Maandgeld	2 1/8-3/8	2 1/8-3/8	2 1/8-3/8	2 1/8-3/8	2 3/4-3	2 3/4-3	2 3/8-5/8
Part. disc.	2 1/2	2 1/2	2 1/2	2 1/2	2 1/8	3	2 3/4
Warenw...	4-1 1/2	4-1 1/2	4-1 1/2	4-1 1/2	4-1 1/2	4 1/2	4-1 1/2
New York							
Daggeld ¹⁾	1	1	1	1	1	1	1
Partic. disc.	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2

1) Koers van 19 Jan. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

2) 20 Jan. 3) 20 Jan. 4) 15 20 Jan. 5) 19/25 Jan. 6) 13/19 Jan. 7) 6/12 Jan.

WISSELKOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
23 Jan. 1940	1.88 3/16	7.46 1/2	75.50	4.23	31.66	100 1/8
24 " 1940	1.88 3/16	7.49 1/4	75.60	4.24 3/4	31.74	100 1/8
25 " 1940	1.88 3/16	7.51	75.60	4.26	31.82 1/2	100 1/8
26 " 1940	1.88 3/16	7.50 3/4	75.60	4.25 1/2	31.88	100 3/8
27 " 1940	1.88 3/16	7.51	75.60	4.26	31.92	100 3/8
29 " 1940	1.88 7/16	7.50 3/4	75.65	4.25 1/2	31.89	100 3/8
Laagste d.w. ¹⁾	1.87 3/8	7.45 1/2	75.40	4.22	31.62 3/4	100
Hoogste d.w. ¹⁾	1.88 3/8	7.52	75.70	4.27	31.97 1/2	101
Muntpariteit	1.469	12.1071	59.263	9.747	24.906	100

Data	Zwitserland *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
23 Jan. 1940	42.20	—	—	—	—
24 " 1940	42.24	—	—	—	—
25 " 1940	42.23	—	—	—	—
26 " 1940	42.23	—	—	—	—
27 " 1940	42.25	—	—	—	—
29 " 1940	42.24	—	—	—	—
Laagste d.w. ¹⁾	42.15	—	—	—	—
Hoogste d.w. ¹⁾	42.27 1/2	—	—	9.57 1/2	—
Muntpariteit	48.003	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors 1)	Buenos Aires 1)	Montreal 1)
23 Jan. 1940	44.87 1/2	36.35	42.77 1/2	—	43 1/2	166
24 " 1940	44.90	36.37 1/2	42.77 1/2	—	43 1/2	166
25 " 1940	44.87 1/2	36.35	42.75	—	43 1/2	166 1/4
26 " 1940	44.90	36.40	42.80	—	43 3/4	166 1/4
27 " 1940	44.90	36.40	42.80	—	43 3/4	166
29 " 1940	44.87 1/2	36.40	42.82 1/2	—	43	166 1/4
Laagste d.w. ¹⁾	44.75	36.27 1/2	42.70	3.—	42 1/2	165
Hoogste d.w. ¹⁾	44.92 1/2	36.42 1/2	42.85	3.30	43 3/4	167
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95 3/4	2.1878

*) Noteering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave.

In 't 1ste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
23 Jan. 1940	3,97 1/4	2,25	40,20	53,14
24 " 1940	3,98 1/2	2,26 1/2	40,20	53,11
25 " 1940	3,98 3/8	2,25 3/4	40,20	53,14
26 " 1940	3,98 1/2	2,26	40,20	53,09
27 " 1940	3,98 3/8	2,26	40,20	53,10
29 " 1940	3,99 1/2	2,26 3/4	40,20	53,09 1/2
30 Jan. 1939	4.67 1/16	2.64 3/4	40.13	53.95
Muntpariteit..	4.86	3.90 3/4	23.81 1/4	40 1/16

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	6 Jan. 1940	13 Jan. 1940	15/20 Jan. 1940 Laagste Hoogste	20 Jan. 1940
Alexandrië ..	Piast. p. £	97 1/2	97 1/2	97 1/2	97 1/2
Athene	Dr. p. £	535	535	535	535
Bangkok ..	Sh. p. tical	22.18	22.18	22.18	22.18
Budapest ..	Pen. p. £	22	22	22	22 1/2
Buenos Aires	p. peso p. £	17.75	17.87 1/2	17.50	17.90
Calcutta	Sh. p. rup.	—	—	—	—
Hongkong ..	Sh. p. \$	1 2 1/2	1 2 1/2	1 2 1/2	1 2 1/2
Istanbul	Piast. p. £	510	510	510	510
Kobe	Sh. p. ¥	1 2 1/2	1 2 1/2	1 2 1/2	1 2 1/2
Lissabon	Escu. p. £	108	108	108 1/2	108 1/2
Montevideo ..	d. per £	22 1/2	22	21	23
Montreal ..	\$ per £	4.45	4.45	4.43	4.47
Rio d. Janeiro	d. per Mil	3 1/2	3 1/2	3 1/2	3 1/2
Shanghai ..	d. p. \$	4 1/2	4 1/2	4 1/2	4 1/2
Singapore ..	Sh. p. \$	2 4 1/2	2 4 1/2	2 4 1/2	2 4 1/2
Valparaiso ..	\$ per £	110	110	110	110
Warschau ..	Zl. p. £	—	—	—	—

1) Offic. not. 15 laten, gem. not., welke imp. hebben te betalen 15 Nov. 1938
17.13. 2) 90 dg. Vanaf 13 Dec. 1937 laatste „export” notering.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS

	Londen 1)	N.York 2)	A'dam 3)	Londen 4)
23 Jan. 1940..	22	34 3/4	23 Jan. 1940..	168/-
24 „ 1940..	22	34 3/4	24 „ 1940..	2080
25 „ 1940..	21 1/2	34 3/4	25 „ 1940..	2080
26 „ 1940..	21 1/2	34 3/4	26 „ 1940..	2080
27 „ 1940..	21 1/2	—	27 „ 1940..	2085
29 „ 1940..	21 1/2	34 3/4	29 „ 1940..	2085
30 Jan. 1939..	20 1/2	42 3/4	30 Jan. 1939..	2100
23 Aug. 1939..	20 3/4	37 1/2	23 Aug. 1939..	2110

1) In pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) In guldens per Kg. 1000/1000. 4) In sh. p. oz. fine.

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Vorderingen	15 Jan. 1940	23 Jan. 1940
Saldo van 's Rijks Schatkist bij de Nederlandse Bank	—	—
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten Voorschot. op ultimo December 1939 a/d. gemeent. verstr. op a. haar uit te keeren hoofds. der pers. bel., aand. in de hoofds. der grondbel. en der gem. fondsb. bel., alsmede op. op die belastingen en op de vermogensbelasting Voorschotten aan Ned.-Indië	f 24.508.50	f 130.080,55
Idem aan Suriname	„ 82.954.034,67	„ 73.651.623,25
Kasvord. w.g. credietverst. afh. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand ..	„ 12.081.502,69	„ 12.133.347,69
Saldo der postrek. v. Rijkscomptabelen Vord. op het Alg. Burg. Pensioen 1) ..	„ 87.689.301,40	„ 87.081.972,16
Vord. op andere Staatsbedrijven 1)	„ 62.399.992,36	„ 64.400.591,17
	„ 26.387.364,71	„ 27.406.923,80

Verplichtingen

Voorschot door de Ned. Bank ingev. art. 16 van haar octrooi verstrekt ..	f 1.456.194,27	f 3.317.117,88
Voorschot door de Ned. Bank in rekening-courant verstrekt	—	—
Schatkistbiljetten in omloop	„ 79.189.000,—	„ 79.189.000,—
Schatkistpromessen in omloop	„ 374.800.000,— 2)	„ 374.800.000,— 3)
Daggeldleeningen	„ 10.000.000,—	„ 10.000.000,—
Zilverbons in omloop	„ 1.066.036,—	„ 1.065.967,50
Schuld op ultimo December 1939 a/d. gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. i. d. hoofds. d. grondb. e. d. gem. fondsb. alsmede op die bel. en op de vermogensbelasting ..	„ 9.221.788,31	„ 9.221.788,31
Schuld aan Curaçao 1)	„ 1.635.867,17	„ 1.635.867,17
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioen 1) ..	„ 25.732.010,46	„ 2.785.651,—
Id. a. h. Staatsbedr. der P. T. en T. 1) ..	„ 168.536.030,64	„ 171.111.716,52
Id. aan andere Staatsbedrijven 1)	„ 20.000.000,—	„ 20.000.000,—
Id. aan diverse instellingen 1)	„ 131.786.009,79	„ 152.011.321,16

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	20 Jan. 1940	27 Jan. 1940
Vorderingen: 1)		
Saldo Javasche Bank	f 661.000	f —
Saldo b. d. Postchèque- en Girodienst	„ 371.000	„ 76.000
Saldo Indisch Muntfonds	„ 3.823.000	„ 3.823.000
Verplichtingen:		
Voorschot 's Rijks kas e.a. Rijksinstell.	„ 78.722.000	„ 73.999.000
Voorschot van de Javasche Bank	„ —	„ 3.891.000
Schatkistpromessen in omloop	„ 36.000.000	„ 36.000.000
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds ..	„ —	„ —
Schuld a. d. Indische Pensioenfondsen	„ 9.353.000	„ 9.353.000
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank ..	„ 49.000	„ 71.000
Belegde kasmiddelen Zelfbesturen	„ 1.030.000	„ 1.030.000

1) Betaalmiddelen in de Landskassen f 34.424.000,—.

SURINAAMSCH-BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Dadelijk opsch. schulden	Discont	Div. rekening 1)
			Gouvern. Ander.		
11 Nov. '39	887	1.194	288	636	542
4 „ '39	863	1.247	263	675	544
28 Oct. '39	925	1.257	213	613	545
21 „ '39	919	1.125	463	632	544
19 Aug. '39	886	1.176	757	586	552

1) Sluftp. der activa.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 29 Januari 1940.

Activa.			
Binnel. Wis-	flf dbk. f	17.906.626,22	
sels, Prom.,	Bijbnk. „	363.371,82	
enz. in disc.	Ag. sch. „	2.352.623,66	f 20.622.621,70
Papier o. h. Buitent.	f	1.575.000,—	
Af: Verkocht maar voor debk. nog niet afgel. „		—	1.575.000,—
Beleeningen			
incl. vrsch.	flf dbk. f	212.785.815,48 1)	
in rek-ert.	Bijbnk. „	5.752.048,59	
op onderp.	Ag. sch. „	40.099.289,43	
	f	258.637.153,50	
Op Effecten enz. ..	f	254.048.895,91 1)	
Op Goederen en Ceel. „		4.588.257,59	258.637.153,50 1)
Voorschotten a. h. Rijk		—	15.000.000,—
Munt, Goud	f	105.167.605,—	
Muntmat., Goud ..		908.351.361,01	
	f	1.013.518.966,01	
Munt, Zilver, enz. „		11.661.954,90	
Muntmat., Zilver ..		—	1.025.180.920,91
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfondsen			43.797.414,90
Gebouwen en Meub. der Bank			4.580.000,—
Diverse rekeningen			28.619.155,60
Staat d. Nederl. (Wet v. 27,5/32, S. No. 221) „			7.629.955,16
	f	1.405.642.221,77	

Passiva.

Kapitaal	f	20.000.000,—
Reservefondsen	„	4.277.243,54
Bijzondere reserve	„	7.756.940,37
Pensioenfondsen	„	11.934.099,79
Bankbiljetten in omloop	„	1.109.482.835,—
Bankassigatiën in omloop	„	61.689,93
Rek.-Cour. { Het Rijk f		—
saldo's: { Anderen „		245.181.074,76
		245.181.074,76
Diverse rekeningen	„	6.948.338,38
	f	1.405.642.221,77

Beschikbaar metaalsaldo	f	483.326.713,69
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is ..	„	1.208.316.780,—
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht	„	11.000.000,—

1) Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99)..... f 60.612.475,—

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opsch. schulden	Beschikb. metaalsaldo	Dek-kings perc.
	Munt	Muntmat.				
29 Jan. '40	105168	908 351	1.109.483	245.243	483 327	77
22 „ '40	105258	908.264	1.094.505	233.945	494.061	77
21 Aug. '39	105958	1.023.467	1.011.582	401.626	590.049	79,9

Data	Totaal bedrag discont's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het bu. tent.	Diverse rekening 1)
29 Jan. 1940	20 623	11.000	258 637	1.575	28.619
22 „ 1940	9.653	—	252.494	1.575	29.030
21 Aug. 1939	21.297	—	214.812	1.575	11.581

1) Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opsch. schulden	Beschikb. metaalsaldo
27 Jan. '40 2)	149.280		198.030	93.240	32.772
20 „ '40 2)	149.030		198.770	91.890	32.766
30 Dec. '39 3)	132.190	17.435	193.764	96.216	33.633
23 „ '39 3)	130.949	17.427	191.568	97.644	32.691
19 Aug. '39	128.676	19.235	198.914	72.384	39.392

Data	Wissels, buiten N.-Ind. betaal.	Dis-conto's	Beleeningen	Diverse rekening 1)	Dek-kings-percentage
27 Jan. '40 2)	17.810	84.230	54.580	51	
20 „ '40 2)	17.450	83.360	55.440	51	
30 Dec. '39 3)	19.271	15.457	59.404	46.821	51
23 „ '39 3)	16.250	15.498	56.580	55.849	52
19 Aug. 1939	9.300	13.890	48.920	51.942	55

1) Sluftp. der activa. 2) Cijfers telegrafisch ontvangen. 3) De cijfers van de weekbalansen op 4 en 11 Nov. hebben wij nog niet ontvangen.